

PROTI VLADNI KONTROLI PROMETA IN INDUSTRIJE

AMERIŠKI KAPITALIZEM ZAHTEVA NEMOTENO PRAVO IZKORIŠČANJA

Kongresniki in senatorji, ki služijo edino privatnim interesom.—Kaj vse "imamo".—Zamolčana resnica

Ameriške trgovske komore in predstavniki trustov so dvignili velik krik proti "oviram", katere jim baje povzročajo vladno umešavanje v privatni business. Železniške družbe bi rade nemoteno določevale vozne cene. Zdaj tega ne smejo. Plinarne in elektrarne železnic svobodno pri ožemanju ljudstva. In tako vse druge industrije. Korporacije so ustanovile posebno organizacijo, katere glavni in edini namen je dopovedati "preprostemu ljudstvu", da je vladno umešavanje v privatni business veliko krivo sedanjih depresij. Kapitalistični kongresniki in senatorji podarjajo, da vladna kontrola ubija "privatno iniciativo" in "ameriški individualizem".

Krvosesi, ki so v teku do brega leta pobrali ljudstvu — kar pomeni delavce in farmarje, skoro vse prihranke in jim pustili le dolgove, še niso zadovoljni. Čimvečje so njihove imovine, več svobode hočejo. Namesto, da bi kongres podvel drastične korake, ki bi vsaj del nagrabljenih bogastev distribuiral s pomočjo javnih del, brezposelnostne podpore in starostne pokojnine med ljudstvo, se večina v zbornici pripravljajo, da populi zobe še tisti javni kontroli, kolikor je bilo dozdaj izvojevane.

Eden novjših evangelistov ameriškega kapitalizma je kongresnik J. M. Beck, ki je za odpravo vsake vladne kontrole med privatnim biznisom.

Ne samo to. On je proti vladni podpori farmarjem. Pravi, da so take subvencije nevarne, in da koncem konca samo škodujejo. Komu pravzaprav škodujejo, ni točno pojasnil.

Nedavno ga je povabila za govornika družba milijonarjev, katere kontrolira čikaško žitno borzo. S svojimi izvajanjimi jim je dokazal, da imajo v njemu navdušenega in sposobnega branitelja profitarjskih interesov. Dasi ga je izvolilo ljudstvo, se briga le za "veliki business".

"Vladna kontrola je nemotnemu in naravnemu razvoju trgovine in industrije skrajno škodljiva," je dejal g. kongresnik Beck, "in jo je treba odpraviti." Nato je hvalil "ameriški individualizem", kateremu edinemu gre zasluga, "da ima ta dežela polovico dolžne vseh železnic po svetu."

dasi imajo Zed. države le 7 odstotkov svetovnega prebivalstva. Mi imamo tri četrtine telefonov in ves ostali svet le eno; mi imamo devet desetih avtomobilov in ves ostali svet le eno desetino."

S takimi argumenti je kongresnik Beck opravičeval ameriški kapitalizem in zatrjeval, da bomo imeli mi v Ameriki še več, če bo manj vladne kontrole.

Lahko bi bil tudi omenil, da vzlic temu številu avtomobilov strada tisoče onih, ki jih lastujejo ali ki delajo v avtomobilskih tovarnah. Nič se ne bi zlagal, ako bi dejal, da četudi so ameriške žitnice polne kakor še nikoli, gineva vsled pomankanja kruha tisočero in tisočero ameriških družin. Milijonarskim spekulantom, katerim je govoril, bi bil lahko pokazal slike procesij delavcev, ki prezebajo v krušnih vrstah. Lahko bi jim pokazal kolibe v kempah in umazane kurnike v mestih, v katerih se rode in umirajo proletarci. In ko bi podal vso to sliko, bi povedal resnico, če bi konstatiral, da je temu stanju v najbogatejši deželi na svetu kriv edino kapitalizem, nad katerim ni skoro nikake javne ali ljudske kontrole.

Ljut boj stavkarjev v Lawrencu, Mass.

Tekstilni delavci v Lawrencu, Mass., ki so že dolgo na stavki, imajo proti sebi močnega, bogatega in enotnega sovražnika. Na kolena jih hoče prisiliti z zavlačevanjem boja, da delavce izstrada. Mnogi socialistični agitatorji v vzhodnih državah, ki so prišli na pomoč, je oblast aretirala. Ene tovarne so nabile na svoje urade napise, v katerih pravijo, da ne bodo pričele z obratom do februarja prihodnje leto. Pet tisoč delavcev je prizadetih. Delavci in njihove družine v Lawrencu so vsled teh bojov zelo potrebni pomoči v živilih.

Tudi Francija ne uide

Izmed dežel v Evropi se je Francija problema brezposelnosti najdalje otepala. To jesen se je začelo število nezaposlenih v nji naglo večati. Uradni komunikacije delavskega ministra z dne 13. novembra pravi, da je bilo drugi teden v novembru 61,000 brezposelnih delavcev, ali sedem tisoč več kakor leto poprej. Socialistični viri trdijo, da je brezposelnih še okrog milijon, toda vladna statistika beleži le one, ki so upravičeni do brezposelnostne podpore. Vladni krogi pritiskajo na tujerodne delavce v Franciji, katerih je približno 1,250,000, da se povrnejo v svoje dežele.

Za snago v Rusiji

Zdravstvene oblasti v sovjetski Uniji vodijo veliko kampanjo, da nauče ljudstvo o snagi in važnosti higijene.

VLADNA PAZNOST V PRID TRGOVINE

V nobeni deželi niso trgovski interesi bolj protežirani kakor v tej. Varovanje profita je v Zed. državah važnejša zadeva kakor protektiranje življenj. V zvezni vladi je pretežni del brige posvečen privatnim koristim. Delavski department in slični oddelki so le kampanjski okraski in pa drobtinica delavcem. Na tej sliki v ospredju je novo veliko poslopje trgovskega departmenta zvezne vlade. Ta oddelek in pa department za zunanje zadeve sta v funkcioniranju eno in isto ter zasenujeta vse druge, razen vojni oddelek.

PINCHOTOV NAČRT ZA PODPIRANJE BEDNIH DELAVCEV V PENNI

V Pennsylvaniji je izredno velik odstotek delavcev brez zaslužka. Kdor ima še delo, dobiva tako malo plačo, da niti njim ne zadostuje. Breda je velika. Governor Pinchot je pod pritiskom predložil dodatek k pennsylvanski ustavi, kateri določa, da sme država iz svoje blagajne prispevati v slučaju nujne potrebe revnim za hrano in druge potrebščine. Ta amendment mora biti sprejet šele leta 1933. Brezposelnost do tedaj ne bi vzdržali brez hrane, zato se je Pinchot obrnil do ljudi v svoji državi, ki imajo še mnogo denarja, z apelom, da bi zbrali poseben pomožni fond v vsoti \$35,000,000. Kadar bo omenjeni amendment sprejet, bi jim bil prispevani denar vrnjen z obrestmi vred. Pinchot je apeliral tudi na Andrew Melona, ki je finančni tajnik v Hooverjevem kabinetu, najbogatejši človek v Pennsylvaniji in eden najbogatejših v Ameriki. Pinchot ga je vprašal za milijon. Mellon se je prekal z njim 45 minut in mu potem sporočil, da bo o prošnji še razmišljal. Zdaj še ne misli dati milijena.

Šotori za rudarje v Penni

Na iniciativo gubernerja Pinchota postavlja državna milica v nekaterih kempah v zapadni Pennsylvaniji šotore ali tente, v katerih bodo prezimovali brezposelni premogarji s svojimi družinami. Kakor da ni dovolj praznih hiš.

SLEPITEV Z USTAVO IN VOLITVAMI V JUGOSLAVIJI SE NI POSREČILA

Vlada generala Živkoviča "zmagala na celi črti". — Orožniška agitacija.—Oficirska klika v sedlu

Kraljev proglas, v katerem je obljubil odpraviti diktaturo v Jugoslaviji ter povrniti ustavo, so nekateri listi v inozemstvu v času objave vzeli resno, ko pa so enkrat spoznali trik, so balkansko "demokracijo" toliko huje obsodili.

Časopisje v demokratičnih deželah je naglašalo, da so volitve, katere je določil kralj s svojim premierjem generalom Živkovičem, roganje demokraciji in parlamentarizmu, listi v Italiji in fašistični tisk v Nemčiji in drugje pa se je iz njiju morčeval, češ, da slabo igrata svojo diktatorsko vlogo. Zakriti se take igre ne more. Kljub temu sta volitve izvedla, ki so le potrdile, kako zelo balkanizirana je "demokracija" v Aleksandrovi deželi.

Dovoljena je bila edino vladna lista, kateri je načeljeval premier Živkovič. Nobena opozicijska stranka se ni mogla udeležiti volitev, ker jih "ustava" onemogoča. Iz tega razloga so se predstavniki vseh bivših strank, katerim diktati beogradskih oficirjev niso sveta zapoved, izrekli za bojkotiranje volitev. Tudi slovenskim klerikalcem, katerim se ne more predbacivati, da niso lojalni monarhisti, je ta ustava prevelika farsa, da bi jo mogli mirno pogoltniti, in so bojkotirali volitve.

Ako se bi opoziciji posrečilo odvrniti ljudstvo od volišč, bi bila blamaža za režim še večja. Vsled tega so dobili vsi državni nameščenci, od orožnikov pa

od najnižjega delavca do najvišjih uradnikov nalogo, da privedejo ljudstvo na volišče. Pritisk je bil velik in ljudje so prišli, ker so morali. Vlada pravi, da se je udeležilo glasovanja nad petdeset odstotkov volilcev, čemur pa reprezentanti zunanjih listov ne verjamejo. Vsa kontrola v voliščih je bila vladna, glasove so šteli le vladni ljudje, opozicija ni imela besede in ne kandidantov, pa so števci glasov lahko zapisali kakršenkoli odstotek so hoteli. Poročila iz vladnih virov pravijo, da se je v Sloveniji udeležilo glasovanja 53 odstotkov volilcev, v Dalmaciji 41, v Bosni 78, na Hrvatskem 51, v donavski banovini 78 in v Macedoniji 78 odstotkov. V Beogradu, kjer je 52,000 volilnih upravičencev, se jih je udeležilo glasovanja 30,000. Značilno je, da se je udeležilo največji odstotek ljudi glasovanja v krajih kakor je Bosna, Macedonija in Vojvodina. Niti v deželah, kjer je ljudstvo politično izsolano, nima volitve tolikšen odziv. Iz tega je jasno, da je vladna resnične številke potvorila, ali pa je Bošnjake, Macedonce in Srbe s silo nagnala na volišče. Poročila govore, da se je poslužila obeh metod.

Na Slovenskem je za vado nominirala vladna stranka tudi par duhovnikov. Škof se jim ni upal prepovedati kandidiranja.

Posebnost nove ustave je, da daje kralju še več moči, in da

NOMINACIJSKA KON. SOC. STRANKE L. 1932 BO V MILWAUKEEJU

Eksekutiva socialistične stranke je na svoji seji v Bostonu sklenila, da se nominacijsko konvencijo socialistične stranke skliče zgodaj prihodnje pomlad v mestu Milwaukee, Wis. Prične se 16. aprila. Zborovanje bo trajalo najmanj štiri dni. Milwaški člani stranke so obljubili zbrati med seboj \$2,000 v pokritje konvenčnih stroškov. Po strankinih pravilih smejo njene državne organizacije pošlati na podlagi števila članov ter glasov, ki so jih prejeli pri prejšnjih volitvah, na to konvencijo 175 delegatov. V odobor za sestavo konvencije agende ali dnevnega reda so bili imenovani James Oneal, Harry W. Laidler in Morris Hillquit.

Glavni urad stranke bo začel takoj z agitacijo, da se organizacije po državah na konvencijo pripravijo ter zberejo zanjo tudi potrebna sredstva. Splošno mnenje je, da bo ta konvencija ena najvažnejših v zgodovini soc. stranke. Na nji bosta nominirana predsedniški in podpredsedniški kandidat, ob enem pa se bo pečala z važnimi predlogi glede članarine, tiska, unijskega gibanja in mnogimi drugimi problemi.

Dino Grandi v strahu

Dino Grandi se ni ustavil v New Yorku, nego je z ladje šel na poseben vlak po strankskih potih, da se ogne protifašističnim demonstracijam.

je zdaj ta moč "ustavna". Diktatura je v jeziku ustave odpravljena, praktično pa je še večja nego poprej. Kralj lahko sklepa pogodbe z drugimi državami brez odobrenja parlamenta. V senatno zbornico imenuje sam polovico članov, druga polovica pa mora biti istotako njegova. Končno odločitev o vsaki važni predlogi ima kralj. Parlament lahko razpusti vsak čas in vlada brez njega.

ŽELEZNIČARJEM HOČEJO USILITI ZNIŽANJE PLAČ

Nekdanja "delavska aristokracija" potiskana med "navadno" delavstvo in v občutno brezposelnost.

Ameriški železničarji, posebno lokomotivni strojevodje, kurjači in kondukerji, so bili dolgo let znani pod označbo "delavska aristokracija". Njihove bratovščine se pred vojno niso pečale z drugimi unijami niti se niso smatrale za del delavskega gibanja.

Zdaj se je to spremenilo. Motorna vozila so odvzela železnicam veliko prometa. Izpopolnitev tehnike v železniških obratih je odvzela delo velikemu odstotku železničarjev, posebno telegrafistom, delavcem na premikališčih in tudi v drugih strokah.

Izmed 1,250,000 železničarjev jih je 350,000 nezaposlenih. Mnogi delajo nestalno. Železniške družbe zahtevajo od železničarjev čezdale več dela, ob enem jim znižujejo plačo. Dne 15. novembra so velike železniške kompanije pozvale v Cleveland zastopnike organiziranih železničarjev ter jim med drugim predlagale nadaljeno znižanje plač, ki bo zadelo vse stroke. Zastopniki bratovščin na drugi strani so predložili svoje načrte za popravljanje brezposelnih, katere so kompanije sicer vzele v razmotrivanje, in pri tem bo ostalo. Njihova glavna briga je, da ohranijo delničarjem dividende. Za brezposelne železničarje se naj brigajo drugi.

8,000 otrok prehranjevanih v clevelandskih šolah

V javnih šolah v Clevelandu prehranjuje šolski odbor okrog 8,000 otrok, ker so njihovi starši brez sredstev. Veliko otrok je bolnih vsled stradanja.

HLEV ZDAJ BOLJŠI KOT PARK

Herman Jager in New Yorku je živel s svojo ženo pet mesecev v parku, kamor se je preselil, ko ni mogel več plačevati stanarine. A prišla je jesen, z njo hlad in dež, kar je njuna povzročilo velike neprijetnosti. Bila sta iz zelo slaba vesel stradanja in vremenških neprihih, ko so ju je umislila policija ter jima odkazala prostor v konjskem hlevu. Na sliki sta Herman Jager in njegova žena ter konj, v katerem delata "stanovanje".

Ameriški
Družinski
Koledar
JE KNJIGA,
ki je priporočljiva
vsaki slovenski
družini.

Glasovi iz Našega Gibanja

Revolucija v glavih bi bila delavstvu v največjo korist

Piše Anton Vičič

Agitator za delavski tisk mora poslušati neštete očitke in zbadljivke. Ako bi nanje molčal, bi bilo slabo. Če ugovarja in dokazuje, se pa zameri. Seveda ne v vsakem slučaju, ampak v marsikaterem. Drugače to ne gre. Ljudem, ki imajo zmešane pojme, je treba dokazovati, da so v zmotah, pa če jim je to prav ali ne.

Ako bi bili slovenski delavci v Ameriki tako zelo socialistični po prepričanju kakor so tisočeri brezbrizneži z jezikom, bi imeli res močno gibanje. "Proletarec" bi bil najbolj razširjen jugoslovanski list.

Pogostokrat čujem: "Pri nas imamo že vse sorte liste. Čitati je treba vse, da človek lahko sodi."

Dobro, toda še veliko boljše boste tako sodili o tem ali o nem, če si naročite še "Proletarca". Pa začno deževati izgovori brez konca in kraja. Preje so mi naglašali, da morajo čitati "vse", zdaj pa tako očitno preključijo to trditve s tem, da ta "VSE" ne vključuje "Proletarca".

Kdorkoli je že agitator, je nedvomno občutil največje usmiljenje do onih duševnih revežev, "ki so enkrat že bili socialisti"—morda že v starem kraju. Bili so "zraven", pa se ni nikjer nič spremenilo. O, sveta preprostost! Tako nekako je vzklilnik Jan Hus, ko je neka pobožna žena pri maknila k grmadi, na kateri so ga žgali, butarico dračja, da bi še bolj gorelo.

Mnogi delavci so že štrajkali—eni zato, ker so morali. Med slednjimi je največ takih, ki pravijo, da "so vse poskusili", pa je za delavce še zmerom slabo. "Tudi socialisti ne dajejo pečenih pišk," mi je eden pripomnil. In drugi: "Nu, ja, kaj pa socialisti komu dajejo? Nič! Samo jemljejo."

Nekaj jih je, ki še vedno trdovratno papirirajo o milijonskem fondu, katerega je "odnesel" Kristan. Prav o ničemer ni poučen tak rojak, ali nekje je slišal zvoniti to, drugje spet kaj drugega, tu malo, tam malo, neveden je, nič ne bere, pa je pogreznjen v omejenost, iz katere se vsled poznih let nikoli več ne izkoplje. "Mi hvalimo "Proletarca", ker ga slučajno prodajamo, zato da se živimo, that's all!" pravi tu pa tam kak rojak. Če pa začne govoriti o programu, načelih, prepričanju, — ja, kaj pa je to? Čemu bi tako učeno govoril!

Skoro vsi ti ljudje so bili res že dostikrat "nablufani". In edino delavskemu agitatorju z vso močjo naglašajo, da se ne bodo pustili nikomur več "nablufati". Delavski agitator jim pokaže resnico, pa so jezni v svoji nevednosti. Če pa pride na okrog kak priliznen prevarant ali demagog, ki se jim laska in jih hvali, pa postanejo kmalu melki in dostopni "blufanju".

Značilno je, da večina teh ljudi zatrjuje, da so — "ko-

munisti". Samo s flintami se kaj napravi! Le gver v roke, gver, ne pa časopis! Tako so tudi v Rusiji napravili.

Pogledaš okrog in vidiš v hiši Ave Marijo, njen koleदार, klerikalnega Am. Slovence, ali pa Ameriško domovino. In ti ljudje bodo s pestmi in "gveri" svet prebrnili.

Začneš pojasnjevati. Ljudje se ti smilijo, pa bi rad, da bi prišlo malo več zdravega razumevanja mednje. Govoriš. Ali vsezamanj, kajti čez nekaj časa te vprašajo: "Če ste za delavce, zakaj pa vas ne zapirajo, kakor zapirajo komuniste?"

Dobro, saj lahko pojasniš—toda daj no pojasniti človeku, ki ne čita ničesar poučnega in kaj vrednega, nego le pleve, če sploh kaj čita!

Iztaknil sem človeka, ki se je zelo razhudil nad mano, kajti on se že ne bo dal več vjeti. Bil je pred leti dva meseca v klubu, pa je moral ravno tako "pušati karo" kakor poprej. Menda je mislil, da je samo še njega manjkalo, pa se svet spremenil v obljubljeni deželo. Kar se čudež ni zgodil, je še zdaj hud.

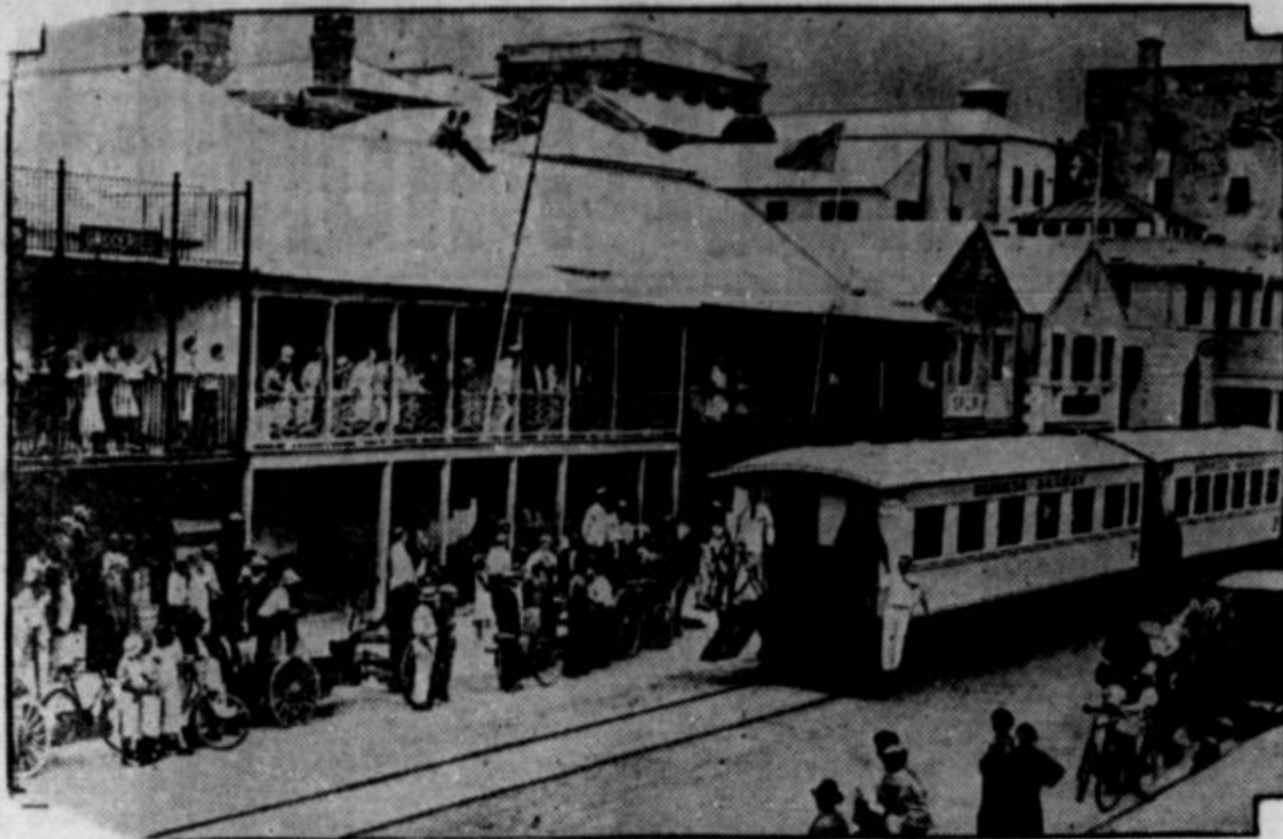
Neka ženska mi je očitala, da so socialisti najslabši ljudje. Ona nima dela, ker so socialisti podkupili superintendenta proti nji. Nek drugi socialist jo je ogoljufal pri kupčiji radi posestva za cel tisočak. Socialisti so v tovarnah vse pokvarili. Tudi plače imajo boljše kakor drugi delavci. Vse po basejo, kar jim kdo da.

Poslušal sem jo in nato vprašal za imena. Zdaj ji je šlo že težje, ali polagoma je vse navedla. Podkupovalce, goljufa, ki jo je baje ukanil, pri posestvu in druge, ki imajo le "najboljše službe in plače". Nato sem malo poizvedoval in ugotovil, da ni med njimi niti enega, ki bi bil socialist. Največ se udeležujejo med cerkvenjaki. Dotična rojakinja je torej žrtev domišljije. Njena bolezen je, da ji je vsakdo, ki ga šmatra za slabega, socialist. To duševno hibo ima mnogo rojakov po deželi, posebno onih, ki so vse zanje dobili v pridigah, misijonih in pildkih.

"Boste naročili "Proletarca", sem ji dejal, "pa vam bo bolj jasno, kdo je in kdo ni socialist." Nak, za ves svet ne! Pred leti ga je imela enkrat pol leta, pa ga ni nikoli pogledala in njen mož tudi ne. Seveda, bere že, zato pa je naročena na "Am. Slovence" in "Am. Domovino", ki sta prav zares fajn lista.

S temi stavki ne mislim napraviti vtis, da so vsi ljudje taki. Ako bi bili, bi delavska agitacija že davno propadla. Tako pa napredujemo. Tudi v teh krajih v Ohio se je pripetilo, da so šli ljudje po denar na posodo, da so list obnovili ali pa si ga naročili znova. V akronskem okrožju sem se sešel z mnogimi razumnimi rojaki in rojakinjami. "Proletarec" je v številu naročnikov znatno na-

PRVA ŽELEZNICA NA OTOKU BERMUDI

V začetku novembra so otvorili prometu prvo železnico na angleškem otoku Bermuda. Je sicer to le polična železnica v bermudskem mestu Hamilton, kamor prihaja iz ameriških atlantskih pristanišč, posebno iz New Yorka vsako leto tisoče Amerikancev gasiti jezo, največ v zimskih mesecih. Bermuda je blizu ameriškega atlantskega obrežja in vrhutega angleškega posest. Gostilne so tam torej legalna obrt. Letos so dogradili električno železnico. Bermuda meri 19 kv. milj, ima nad 20.000 prebivalcev, ki so večinoma v njenem glavnem mestu Hamilton, in preživlja se največ z napajanjem žejnih, ki prihajajo iz Zed. držav.

predeval. Vsi prejšnji naročniki so poravnali obveznosti. Ta agitacija je utrdila tudi klub št. 232 JSZ. v Barbertonu, ki bo v bodoče še bolj delaven.

Dne 4. nov. je imel v Slov. domu v Kenmuru sejo novoustanovljeni mladinski odtsek kluba št. 232, katere so se udeležili skoro vsi fantje in dekleta, ki so prijavi svoji pristop 24. oktobra v Barbertonu, in trije novi, tako da šteje ta odtsek zdaj že 21 članov in članic. Pravijo, da mora njihov odtsek šteti do novega leta že sto članov in članic. Na tej seji je vladalo isto dobro navdušenje kakor na prvem sestanku.

V Barbertonu sem obiskal tudi Martina Železnikarja, ki se je ped leti veliko udeleževal v SNPJ. in tudi v naših vrstah. Zdaj ni več aktiven niti naročnik lista, čemur so krive okoliščine, kakor mi je vzrok, da ni mogel pomagati toliko kakor bi bil on rad. Upam, da je spet čil in zdrav. Sodelovala sta tudi Vincenc Jereb in Anton Sushel. Soderužica Jankovich v Barbertonu in sodružica Jereb v Kenmuru pa sta skrbela za dobro postrežbo v času mojega bivanja med njimi. Za sodelovanje in gostoljubnost izrekam vsem iskreno zahvalo.

Dne 6. novembra me je John Slanovec odpeljal s svojim avtom proti Clevelandu, kjer nadaljujemo z začetnim delom.

Zanimiv del "Proletarca" so dopisih. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudiškov tudi vi. Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

Debata v klubu št. 1 JSZ o zadrugah

Chicago, Ill. — "Ali naj socialistični klubi aktivno sodelujejo pri ustanavljanju združnih podjetij?"

Gornje je predmet debate, ki se bo vršila v klubu št. 1 JSZ. po redni seji kluba v petek 27. novembra v spodnji dvorani SNPJ.

Anton Garden, član kluba št. 1, bo zastopal afirmativno stran, to je, da je dolžnost socialistov in socialističnih organizacij delovati za združništvo.

Rudolf Skala iz Waukegana, član kluba št. 45, pa bo zastopal protivno stališče. Kakšne argumente bo navajal, boste razvideli na debati v petek 27. novembra.

Članstvo opozarjamo, da se prične seja točno ob 8. Končati se mora ob določenem času, nato se začne debata. Oba govornika imata istotako določeno, koliko časa smeta porabiti. Potem pa sledi zabava.

Vstop dovoljen tudi nečlanom.

V nedeljo 29. nov. pa priredi v dvorani ČSPS. koncert klubov pevskega zbor "Sava". Spored bo bogat in vstopnice v predprodaji so po 50c ali 25c manj kot so bile prej za slične koncerte. Pri blagajni bodo po 75c.—P. O.

Jubilejni koncert Zarje

Cleveland, O. — Petnajst let je v zgodovini slovenskega pevskega zborja v Ameriki velika doba. "Zarja" slavi petnajsto obletnico svojega uspešnega delovanja na polju glasbe in delavske prosvete v četrtek 26. novembra na praznik Zahvalnega dne. Gostovala bo sta pevska zborja "Jadrani" in češki soc. pevski zbor "Vojan". Na sporedu je tudi enodejanka "Snubači", v kateri nastopijo August Komar, Anton Epich in Angela Siskovich. Ta igra je delo slovitega ruskega dramatika Čehova.

Novost na našem odru bo recitacija. To bo med Slovenci v Ameriki prva vpriporitev te vrste. Predvajana bo deklamacija v zboru, katere slika življenje izseljencev in njihovo usodo.

Izredna točka bo tudi arija iz "Fausta"; pevce v nji bo spremljal orkester.

Vstopnina je radi slabih časov znižana na 50c. Te vstopnice so veljavne popoldne pri koncertu in na večerni zabavi.

Spored je vreden da ga vidi in sliši sleherni Slovenec in drugi, ki razumejo našo glasbo in jezik. — J. K.

S shoda brezposelnih

Detroit, Mich. — Shod, ki se je vršil pod pokroviteljstvom kluba št. 114 JSZ. v nedeljo 8. nov., ni bil obiskan kakor bi moral biti. Bil je namenjen problemu brezposelnih. Morda je bilo slabi udeležbi krivo napačno oglašanje a vzlic temu bi bil poset lahko veliko boljši. Tudi mladina se je slabo odzvala vabilu in prav je imel predsednik shoda, ko je dejal, da se mladina bolj zanima za sport kakor za vprašanje, ki je zanje življenjskega pomena. Sport je koristen zdravju, toda če ni zaslužka, sam sport ne napolni želodca.

V slovenskem jeziku je označil pomen vprašanja, ki tare delavstvo po vsem svetu, s. L. Spoljar. Sledil mu je angleški govornik T. P. Taylor, ki je v daljših izjavanjih znanstveno obrazložil razvoj človeštva in njegovih gospodarskih uredb do danes. In danes je "uredba" taka, da je na svetu vsega preveč, tisti, ki so vsa ta bogastva spravili skupaj, pa imajo vsega pre malo. Pod predsedništvom Lincolnja je bila v tej de-

želi s pomočjo zmage severnih držav v civilni vojni odpravljena telesna sužnost. Povečala pa se je od tedaj mezna sužnost in delavci ter delavke ponujajo na vso moč dan na dan napredaj svojo delovno silo, a kupec je malo in mizerija se veča.

Tem razmeram mora biti enkrat konec. Delavstvo pa je tista sila, ki sistem sebi v prid lahko spremeni. Čimdalje bo brezbrizno, toliko pozneje bo rešeno izkoriščanja, bremena brezposelnosti ter drugih socialnih nadlog.

Priporočam rojakom, da se takih shodov v bodoče udeležujejo, kar bo le njim v prid.

Joe Korsic.

Tudi nenaročeno oglašanje včasih koristi

LaSalle, Ill. — Ko je bilo poročano, da se je sodružica Anna P. Krasna odzvala vabilu na predavateljsko turo v Wisconsinu, sta se tukajšnja kluba odločila imeti prireditve v ta namen. LaSalle in Oglesby sta le 3 milje narazen zato je bilo to sodelovanje med obema kluboma namestu in praktično. Udeležba je bila mnogo boljše kot smo jo pričakovali. Ljudje so bili s predavanjem in drugim sporedom zelo zadovoljni.

Nekdo je mislil naši stvari škodovati z dopisom v "Am. Slovincu", ali namen se mu je (se ji je) izjalovil. Ljudi z dopisom ni odvrnil od predavanja nego je le še povečal zanimanje zanj. Tisti, ki so poskušali stvar bojkotirati, so ostali na cedilu.

Za uspeh gre hvala vsem, ki so sodelovali, predavateljici in sodrugoma Goršku ter Krmelju iz Springfielda.

Splošna želja je bila, da bi s. Krasna še prišla med nas in iz poročil je razvidno, da je po drugih naselbinah napravila enako dober vtis. Dobro je, da bi se take ture od časa do časa ponavljale. Enako je želeli, da bi se število žensk, ki se zanimajo za delavsko gibanje in pomagajo v njemu, pomnožilo. To bi pripomoglo, da nas nasprotniki ne bi mogli več nazivati za "peščico".

Poročevalec.

Skrb za pse in mačke
V North Philadelphiji je krasna vila, ki je zdaj dom za dvajset mačk. Zapustila jim jo je Mrs. Annie Miller s potrebnim vsoto za njihovo oskrbo, "da bodo preskrbljene na starost", kakor se glasi v oporoki.

Mrs. Marion E. McConnell v Chicagu pa je zapustila blizu pol milijona dolarjev društvu za varstvo živali, katero skrbi največ za "zanemarjene pse". Mrs. M. Wisner v Evanstonu pravi, da bo zapustila v isti namen \$300.000.

"Barn Dance"
Chicago, Ill. — V soboto 21. nov. zvečer priredi v Narodni dvorani na Racine Ave. in W. 18th St. dramski zbor "Nada" zabavo, takozvan "barn dance". Člani zborja bodo predvajali šaljivo enodejanko "V šoli". Občinstvo je vljudno vabljeno, da pride na to prireditev.—P.

Manjši dohodki in davki
Ker so dohodki znižani, je vlada prejela v drugem četrtletju tega leta 50 odstotkov manj dohodninskega davka kot prejšnje leto.

1916 JUBILEJNI KONCERT 1931

PEVSKEGA ZBORA "ZARJA"

odsek kluba št. 27 J. S. Z.

na ZAHVALNI DAN - 26. nov. ob 3. popoldne
V AVDITORIJU S. N. D.

Popoldne koncert in igra.

Zvečer ples.

GOSTOVALA BOSTA SLEDEČA ZBORA:

Slovenski pevski zbor "JADRAN" in
Češki soc. pevski zbor "VOJAN"

VSTOPNINA H KONCERTU IN PLESU SAMO 50c.

Originalna "ZARJA" vabi k temu praznovanju svojega jubileja svoje mnogobrojne prijatelje in simpatičarje—vse one, ki so ji stali ob strani v njenem boju za obstanek. Vabljeni so tudi rojaki v Detroitu in vseh bližnjih naselbinah Clevelanda.

Za veliko vdeležbo se priporoča

Odbor "ZARJE", odsek kluba št. 27 JSZ.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

SLOVENSKA "PALITIKA" V CLEVELANDU

Piše Joseph A. Siskovich.

Dne 3. nov. je slovensko in drugo delavstvo v Clevelandu pokazalo, da se nam prav nič slabo ne godi, da je zadovoljno z obstoječimi razmerami, in zato spet poslalo v mestno zbornico "delavske prijatelje" iz demokratske in republikanske stranke. Kar jih ni uspavalo drugo meščansko časopisje, sta jih omotila naša dva dnevna slovenska dnevnika: "Ameriška Domovina" in "Enakopravnost". Politika prvega je za demokrate, drugega pa republikanska — "Neodvisen dnevnik" — zastopajoč interese slovenskih delavcev v Ameriki". V dokaz glej članke v prilogi Elyja in druge uspalvalne članke.

Končni rezultat volitev je prinesel sledeče pomembne številke: Kennick 493 glasov, Surtz 2388, Mervar 737, Siskovich 875 in Vehovec 3833 glasov. Vseh pet kandidatov sta "priloročala" oba dnevnika, kajti Slovenci so! Izven mene so bili vsi demokrati, Kennick med njimi neindorsiran. Propadli smo vsi. Slovenstvo zelo javna, kajti noben Slovenec ni bil izvoljen. Zaradi delavskih kandidatov ne pretakajo solza, kajti bil sem sam med slovenskimi.

Koketiranje "E." z demokrati kandidati je dejstvo in njeno sovraštvo proti organiziranemu delavstvu v politiki ravnotako. Prvi dokaz ozkega in zlobnega tolmačenja delavskih interesov naj navedem iz članka tega zavajalnega dnevnika z dne 24. okt. 1931. Piše: "Važen je letos tudi za nas četrti distrikt. Med našimi, ki kandidirajo v tem distriktu za concilmana, je TUDI Jos. A. Siskovich, kandidat soc. stranke. On je sicer POSEBNO ZADNJE CASE VELIK NASPROTNIK NAŠEGA LISTA, toda mi nimamo vsled tega nobenih predsodkov proti njegovim kandidaturam. Priporočamo torej našim volilcem, da volijo zanj. Obenem pa ne pozabite ostalih dveh kandidatov, Vehovca in Mervarja. Eden izmed teh treh je lahko izvoljen, ako bodo vsi naši ljudje šli na volišče ter pravilno zaznamovali svoje glasovnice. Po propornem volilnem redu lahko volite za vse tri, in nobena vzroka ni, zakaj bi najmočnejši izmed treh ne prodrl."

Kot vidite, je "E." priporočala zvršen soc. delavskega kandidata tudi Pirčeve demokrate! Podčrtanje moje. Tik pred volitvami je uredništvo tega lista, ki zastopa interese slovenskih delavcev v Ameriki, padlo tako nizko, da ni moglo pozabiti na osebno jezo in se maščevalo ne nad Siskovichem, TEMVEČ NAD VSEM DELAVSTVOM TISTE STRANKE, KATERA ME JE NOMINIRALA! Udariti proti meni ni nič hudega, ali ZARADI MENE UDARITI PO ORGANIZIRANEM DELAVSTVU V POLITIKI, to je najmilejše izraženo — NEODPUSTLJIVO za list, ki se postavlja, da zastopa delavske interese. Kaj pa ima moje nasprotovanje listu opraviti s kandidaturjo? Ali ni bil tisti članek izraz same osebnosti od strani urednika?! Namen besedila je jasen, češ, prijatelji, kar nas še skupaj drži, udarimo po njem, on ni naš prijatelj in kdor ni z nami je proti nam — torej ne volite ga! Ljubše bi mi bilo, ko bi ne pisali nič, kot pa tak politično osebni zmazek!

"E." je poročala o marsikaterem demokratičnem shodu; ne pa o delavskem shodu v S. N. D. 30. oktobra! Sploh niso imeli nobenega zraven, drugače bi ja malo zapisali v prilog "interesov slovenskih delavcev v Ameriki"! Ignoriralo se je delavskega kandidata v četrtem distriktu kolikor se je dalo. O delavski platformi nobene besede. "E." je šla raje izven Clevelanda — v Euclid, O., reševati politiko republikancev! Za clevelandske delavce je pa poskrbela gornji blagoslov. Ko bi bila delavski list, tedaj bi pokazala kje stoji v sledečih delavskih vprašanjih: Podiranje nižin in gradba novih sanitarnih hiš, katere bi se oddajale v najem delavcem proti najnižji mogoči stanarini. Kje glede 6 urnega dneva za vse mestne delavce? Kje glede municipalnega lastništva vseh javnih naprav? Kje glede zidanja novih bolnišnic in klinik, hranjenja šolskih otrok, katerih je še vedno na tisoče podhranjenih? Sploh kje glede platforme SOCIALISTIČNIH KANDIDATOV V CLEVELANDU? Moralna dolžnost vas je vezala podpreti jo in kaj ste storili? Udarili ste po edinem kandidatu, kateri se je zavezal, da bo v slučaju izvolitve deloval na to, da se socialistični platformi da kri in meso. Šla je raje "NA SREDO" in tako švrknila po "interesih slovenskih delavcev" v Clevelandu. Kje je stala njena sestra "A. D." glede teh vprašanj? Na isti točki. Pa so nam priporočali demokratske kandidate, — kandidate one stranke, katera po izjavi lastnega kandidata noče ničesar storiti za delavce! Kasneje se je to bridko maščevalo nad obema listoma, kajti vpraševal sem, da kaj imamo pričakovati od kandidata, kateri se prelevi iz neodvisnega naprednjaka v ODVISNEGA DEMOKRATA? Indorsirani kandidati so imeli roke zvezane vnaprej in kaj bi delavec ali pa Slovenec pridobil z njimi, ni težko uganiti.

"E." je na ta način zamudila edino priliko, da se spet lahko izotveti z delavskim naprednim gibanjem. Ljubša ji je bila osebnost in republikanska politika v sosednem Euclidu kot pa delavska politika clevelandskih delavcev — osobito slovenskih, katere ima tako rada.

Oba lista sta mešetarila pri obeh strankah, vsak na svoj način in pri svoji stranki, delavske interese sta pa pustila čisto v nemar. Z njihovo pomočjo sta stranki lepo igrata slovenske volilce in izvolile tiste, za katere so se zavzeli v tajnem kaukusu. To je res lepa šola za spoznanje obeh republikanskih strank in "delavstvu prijaznih listov". Po klasičnem izrazu dopisnika v neki številki "A. D." bi delavec dejal: "Fej! judežev groši!" Upam, da je zadel 100%.

Socialistični glas se je pa vključil temu osebnemu zapostavljanju od prejšnjih volitev povečal, in sicer za celih 355%, za kar gre zasluga tistim zavednim delavcem, ki se niso dali zastropiti zavajalnimi protidelavskimi taktiki. Ob priliki se spet oglašim.

Kriza v Novi Zelandiji
Dohodki Nove Zelandije so se v dveh letih zmanjšali \$150,000,000.

Razvoj premogarjeve svetilke

Prvotno so rudarji delali v rovih ob svitu sveč. Tem so sledile oljne svetilke, katere so izboljševali z različnimi izpopolnitvami. Koder ni bilo plinov, so rabili, ali rabijo karbidne svetilke. Philadelphia and Reading Coal and Iron kompanija pa je opremila svoje rudarje na antracitu z električnimi svetilkami. Na sliki sta rudarja, ki imata nove luči na kapi. Tok jima dovaja baterija, pritrjena na pasu. Rudar na desni na tej sliki ima še posebno svetilnico, katera jih opozarja na nevarnost plinov, češ električna svetilka ne more.

Angleške volitve in drugo

Milwaukee, Wis. — V angleškem delu Proletarca piše sodrug Lotrich o "uničujočem porazu" angleške delavske stranke, kar pa je pretirano. Angleška delavska stranka ni bila prav nič poražena, ako upoštevamo jedro njene moči, to se pravi, dotično silo, ki tvori istinito moč te stranke. Porazeni pri teh volitvah so bili samo številni kandidati delavske stranke, kar pa ne znači oslabilosti stranke ali spremembu prepričanja večine članstva.

Izgubo mandatov je zakrivil predvsem angleški volilni sistem, ki bazira na navadni večini, in ne na količniku ali proporciju. Vsled tega dobi stranka, ki prejme le neznatno večino glasov, lahko skoro vse poslance.

Pri predzadnjih volitvah je delavska stranka dobila skupno 8,306,477 glasov, pri zadnjih pa 6,642,230 glasov, torej samo 1,664,247 glasov manj kot poprej. Vsled prej pojasnjene volilnega sistema pa je stranka zgubila več kot 200 mandatov, kar seveda ni v nikakem sorazmerju s številom oddanih glasov.

Da je delavska stranka zgubila toliko glasov pa zopet ne pomeni njenega oslabiljenja, ker dotični, ki so sedaj glasovali z buržoaznimi strankami so bili samo privesek del. stranke. To so bili taki volilci, ki so prej le v trenutnem razpoloženju, nezadovoljni s politiko meščanskih strank, glasovali z delavsko stranko.

Volilci, ki so stranki obrnili hrbet se rekrutirajo v ogromni večini iz malomeščanskih krogov ali pa iz vrst kmetov. Kje je delavska stranka obsodila MacDonaldovo politiko je obenem razglasila svojo platformo za volilno kampanjo, v kateri je naznanila, da se bo v bodoče z vsemi silami borila za izvajanje čistega socialističnega programa, ake prjde spet na

krmilo. Stranka se je odločno izrekla za poddržavljenje temeljnih industrij in bank ter za razne druge radikalne reforme, pa so se mali "junaki" zbalji, kakor se zbijajo npr. v Ameriki, da jim bodo socialisti konfiscirali kako ničvredno loto ali pa zadolženo bajto.

Nič strahu—angleška delavska stranka je še vedno tista trdna, odločna zdrava organizacija, kakor je bila. Zadnji poraz je ni prav nič oslabil, naučil pa mnogo. Sicer tudi socialisti sami obsojajo MacDonalda kot izdajalca, ker je on veiki idealist, ki želi delavstvu pomagati z buržoaznimi reformami, med tem pa naj delavstvo čaka, "da bo čas ugoden za resnično socialistično zmago. O tem bi se dalo še mnogo pisati in se bo pisalo, kadar se pojmi razčistijo. Vsled tega je torej odveč pisati o porazu stranke.

Nad 11,000 malih hišnih posestnikov je zgubilo prošlo mesec svoje domove samo v Milwaukee County. Preteklo leto v tem času je bilo le okrog 3000 takih zaplemb vsled neplačanih obrokov. Kako že pravijo naši farizeji? Da socialistem domove razdira?

Vladna statistika: V zadnjih šestih mesecih je propadlo v Združenih državah več ko 10,000 različnih trgovin. Največji vzrok temu so chain prodajalne, katere baš sedaj najsilneje širijo svojo moč. Propadanje "samostojnih" trgovcev znači, da se razred proletarcev množi tudi s te strani.

Kitajska je zahtevala od Lige narodov, da pošlje mednarodno armado, broječo najmanj 4000 mož., da bo stražila sporno ozemlje Mandžurske železnice.

Predno se je moglo zadnji vojni vtisniti pečat vojne "za demokracijo", je bilo treba preteze. Pa je nekdo ubil avstrijskega nadvojvodo. Ko bo mednarodna armada, sestojča

iz ameriških, francoskih, angleških in mogoče tudi laških vojakov "stražila" kitajsko železnico, je prav lahko, da bodo ruski caristi ubili par častnikov, kar bo dalo povod za napad Rusije.

Pilsudski je bil imenovan za maršala skupne rumunške in poljske armade. Vsekakor pomembna čast. Sedaj potrebujejo samo še primernega vojvodo, pa bo stvar v teku. Kadar bo zopet vse uničeno in požgano, ko bo zopet dovolj naročil za morilno orožje in ko bodo poklali nekaj milijonov brezposelnih, pa bo rešen kapitalizem in bo konec krize (vsaj za par let) in tisti, ki bodo še živeli, bodo lahko delali po deset ali dvanajst ur na dan in peli slavo bogu ter demokraciji, dokler zopet ne pridejo med brezposelne in gladne.

Kmalu bodo spet peli ono staro "Slava bogu na višavah in mir ljudem na zemlji".—In če bodo takrat izdelovali tudi še šrapnele in drugo krščansko morilno orožje, bo naša pesem delovala tem lepše, ker bomo imeli "prosperiteto" in se navduševali za krščansko civilizacijo, ki tako lepo skrbi za delovno ljudstvo.

Tukajšnji socialisti so v soboto večer 7. nov. priredili v mestnem avditoriju velik shod za brezposelne delavce. Udeležilo se ga je najmanj 3000 oseb, dasi je kapitalistično časopisje zmanjšalo to število za cel tisoč (kakor tudi naš cene, kateri pridno pomaga, kjer ni treba).

Na posredovanje sodruga Hoana je dalo mesto veliko dvorano v avditoriju brezplačno, kapitalistična časopisa Journal in Sentinel pa sta obljubila dati tudi obe svoji radio postaji brezplačno na razpolo.

Zadnji dan, to je v soboto pa sta uslugi oba časopisa nepričakovano odpovedala. Sentinel je naslovil dotično naznanilo sledeče: "Nonpolitical meeting with socialist speakers".

Ker socialisti niso dovolili, da bi govorili izključno buržoazni govorniki, je gospoda nastopila proti shodu. Toda upeh je bil vseeno popoln. Naskaj buržoazni govorniki niso nastopili skupno s socialističnimi, si pač lahko predstavljamo. Resnica v oči bode.

Se en nauk za volilce. Če bi socialisti ne razkrinkali goljufij gotove kontraktorske tvrdke pri mestnih kanalizacijah, bi dotična firma že pričela z delom na novem viaduktu.

Če pa bi kapitalistični mestni očetje ne podpirali kapitalistične tvrdke, bi ta ne mogla tožiti mesta, ki je na zahtevo socialistov moralo preklicati

Waterloo Dry Cleaning Co.
COLLINWOOD, O.
Frank Trebec,
lastnik
Čistimo, likamo in popravljamo
moške in ženske obleke
15805 Waterloo Rd.
Tel. Kommer 1275

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnino sam sprejema "Proletarec".

dotično pogodbo za gradnjo viadukta.

In če bi delavci izvolili svojega sodnika, to je socialista, bi dotični ne odobril kontraktorske tožbe, nego bi uveljavil zahtevo mesta. In 500 brezposelnih bi imelo delo.

Toda vseeno pretakajo neatrakantski in kapitalistični farizeji krokodilove solze za brezposelne delavce, — katerim bi "tako radi pomagali".
Spartak.

Sezonska politična igra

Waukegan, Ill. — Prihodnje leto bodo predsedniške volitve. Stari stranki se že zdaj pripravljata kako bosta blufale delavce z obljubami. "Sezonski" politični klubi se obnavljajo in vsaka narodnost dobi svojega. Voditelji dem. in rep. stranke pridejo v dotiko z voditelji sezonskih političnih klubov. Začne se mešetarenje za glasove. Kdor več da, tam potegnejo. Princip jim je dolar! Zato hočejo dovolj časa, da čim več pripravljajo. Stare korenine, ki razumejo svoj posel in ljudi, skličejo sejo zaupnikov in potem se začne po ameriški šegi... Shod napravijo z velikim pompom, govori so bombastični, obljub in kritik pa ni ne konca ne kraja. Po shodu pa: "Arduš, ta je pa gavuru, noben socialist ne bi taku povedav!"

Waukegan ima novo mestno administracijo. Dobili smo jo prošlo pomlad. Pred njo so vladali štirje komisarji in župan. Za izpremembo se je najboljši zavzemala organizacija davkoplačevalcev. V ta namen je pobirala podpise na peticijo in vršila agitacijo. Pravili so, da več ljudi več ve, več vidi in tudi več naredi. Prejšnji mestni upravitelj so očitali, da preveč razmeta z ljudskim denarjem in uganja razne nerednosti. Nabrali so zadostno število podpisov, toda mestni odvetnik je našel malenkostne pomankljivosti v akciji in zanesli so stvar na sodišče, kjer sta imeli nepotrebne stroške obe strani. Starini pač niso hoteli z lepa odstopiti svojih stočkov. Davkoplačevalci so postavili svoje kandidate, toda izvoljen ni bil nihče z njihove liste.

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"
SPISAL
Bohuslav Skalicky.
(S 85. slikami.)
Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdom.
Cena \$1.75
Naroča se v
KNJIGARNI PROLETARCA
3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1478. JOHNSTOWN, PA.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE DA ZNATE TREZNO SOCIJALISTIČNO DITL.
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Bil sem član te organizacije. Svoje seje otvora s kakšna patriotično pesmijo. Potem začno z dolgovezniimi govori. Največ govori predsednik in drugi uradniki. Delavci, ki nimajo drugega kot morda borno kajžico, v tej organizaciji, oziroma z njeno pomočjo ne bodo nikdar ničesar dosegli! Če bi ta gospoda imela resen namen rešiti mesto raznih pijavk, ga bi z malim trdom. Občina bi lahko lastovala elektrarno in plinaro. Zdad nas odira Public Service Co. do kosti. Mesto ji dolguje za razsvetljavo čez \$60,000. Kompanija je nedavno zagrozila, da bo tožila mesto za ta denar. Tako sem vsaj čital v lokalnem časopisu "Waukegan Daily Times". Učitelj in mestni plačbenec so čakali na svojo plačbo več mesecev. Ljudje se pritožujejo, da plačujejo vsako leto več davka, a čudo vseh čudežev je, kam gre denar. Mesto je na robu propada.

Res, nov vodovod smo dobili, pa so večji stroški. Kaj pa! Prej smo plačali vsake tri mesece \$2.50 za vodo, zdaj, od kar je nov vodovod, pa \$3.50 minimum. Prejšnji župan nam je obljubil, preden so začeli graditi vodovod, da se voda zato ne bo podražila. Ko so potem ceno vseeno dvignili, so ljudje precej glasno kritizirali, da župan ne drži besede. Pa jim je odgovoril, da bo izročil vodovod privatni kompaniji, potem pa bomo lahko plačevali še več, ako nismo zadovoljni s ceno kakor jo je on določil. Tako gospodarijo stoprocentni dolarpatriote.

Če bi bili delavci složni in politično organizirani, bi vzeli vajeti mestne in okrajne vlade v svoje roke in enkrat za vselej pomedli z dolar-patrioti. Slov. soc. klub sam je prešibek, da bi se spustil v tako borbo. Komunisti pa kar jih je, samo razbijajo še to malo kar imamo.
Martin Judnič.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. dopoldan ob torkih,
četrkih in sobotah.

Prislojajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva.
Deset članov(ice) je treba na
nevo društvo. Naslov za list in
na tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.
1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinja, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarni.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem,
kateri tudi v Angličnem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

POČUTILA SE JE VSA UNIČENA, AMPAK — VKRATKEM SE JE ZOPET ČUTILA KOT NOV ČLOVEK!
Nedolgo tega nam je pisala naša odjemalka iz Fultonville, N. Y.: "Neka ženska tukaj se je počutila vsa uničena in ker je vegetarijanka ni verjela v šelodčno toniko. Končno sem ji svetovala naj jemlje.
TRINERJEVO GRENKO VINO
kot zdravilo, čigar vsebina je iz zemljiščnega kraljestva. Pričela je jemati to in v kratkem času na njeno presenečenje in vseh stanovalcev tiste vasi in njenih prijateljev, je ona ozdravela in se počuti kot nov človek."
Čudeži se ne gode. Uspehi Trinerjevega vina so naravne posledice njega kakovosti. Te so dobro poznane zdravniški vedi, valed tega ga veliko zdravnikov priporoča. Trinerjevo grenko vino točno prežene strup povzročevalne zaostanke iz vašega sistema, pomaga prebavi, povrne apetit in ojača ves črevesni sistem za pravo delovanje. Vi se ponovno čutite polni energije, užitek življenja je zopet vaš!
Vsak lekarnar ga ima v zalogi, male in velike steklenice. Vrednostni kupon v vsakem zavoju. Ako se ne dobi v vaši sosesčini, tedaj pišite na Joseph Triner Co., 1383 S. Ashland Avenue, Chicago, Ill

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izbaja vsak četrtrek.

Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskarne Društva, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpouneže do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

2638 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Iz ponve v ponev

Človek, ki prileze iz vode in skoči spet vanjo, se ne bo nikdar posušil. Delavec, ki glasuje zdaj za demokrate in zdaj za republikance, ne stori niti najmanj za rešitev svoje ga razreda. Pač pa pomaga kapitalizmu ohraniti sistem, kateri je kriv vsega gorja, ki prevladuje po svetu.

"New Leader" pravi, da ameriški delavec ni skoro v nobeni stvari tako glup kakor pri volitvah. Naprimer, ako ga prevari grocer, pri katerem kupuje, bo šel po potrebnine k drugemu grocerju. In če ga tudi ta ukani, ne bo šel k prejšnjemu grocerju, nego si bo poiskal tretjega, četrtega in jih menjal toliko časa, da bo dobil takega, kateri bo po njegovi volji.

Vse drugačen je ta delavec v politiki. Glasuje za republikansko stranko, pa ga prevara. Nato glasuje za demokratsko stranko, ki ga istotako ukani. In volilec začne spet za republikansko stranko in tako brez konca in kraja. S tem si daje sam najboljše izpričevalo svoje nezrelosti. Vse posledice plačuje istotako on in z njim vred njegova žena ter otroci—na kratko—ves delavski razred.

Cas bi že bil, da postane ameriški delavec pri izbiranju strank toliko oprezen, kakor je pri izbiranju prodajalen, v katerih kupuje.

Dino Grandi v Ameriki

Mussolinijev zunanji minister Dino Grandi je prišel na obisk k predsedniku Hooverju. Vsi ameriški Italijani, kar je zavednih in liberalnih, protestirajo. Protestirajo tudi zato, ker fašistični agentje v Zed. državah pošiljajo Mussoliniju in kralju v Rim brzojavke, v katerih jima izrekajo "globoko vero v fašizem in podaniško udanost". Prav kakor jugoslovanski fašisti.

Dino Grandi prihaja v Ameriko zato, ker je bil tu tudi reprezentant francoske vlade in preje angleške, pa fašisti žele, da Italija ne bo zapostavljena. Razen tega je njegova naloga vplivati na Italijane v tej deželi, da postanejo v večini zares lojalni fašizmu v Italiji in mu posebno z denarjem pomagajo, drugi pa, da potolaži ameriške bankirje, ki čezdalej bolj dvomijo v varnost posojil, katere so dali Mussoliniju. Od tega obiska ne more pričakovati ljudstvo v Italiji ali kjerkoli drugeje ničesar dobrega.

Politika bomb

V večjih ameriških mestih se veliko "politike" uganja z bombami. V Chicagu je bilo vrženih v tem letu nad 80 bomb. Ene so napravile mnogo škode. Policija krivcev nikoli ne izsledí.

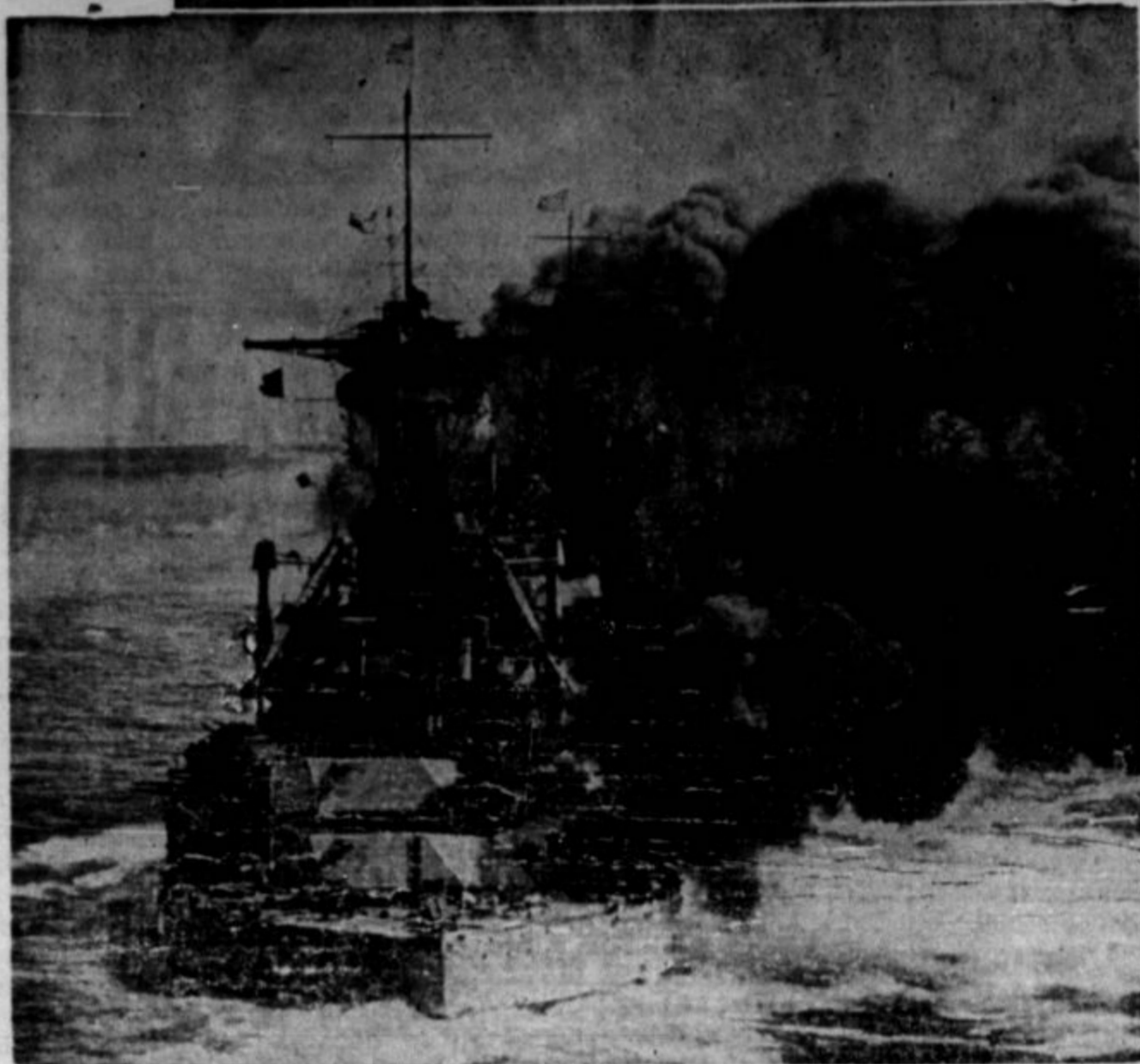
Kronični bombni napadi so se razpasli povsod, kjer je mesto že dolgo pod oblastjo demokratske ali republikanske mašine, katerih edini namen je graft. Kjerkoli pa je administracija mesta socialistična ali če ji stoji na čelu vsaj močno pošteno ljudje, so bombni napadi redki, ako se sploh kateri dogodi. Korupcija v Chicagu, New Yorku, Philadelphiji itd., ima svoje najjačje korenine razpredeljene v policijskem, sodnem in občinskem aparatu. Tekmuječi interesi si vsled tega iščejo prednosti ali zmag z bombami. Policija, ki to igro dobro pozna, le pasivno "protestira". Ta ali oni policijski uradnik vénsi zagrozi, kaj bo vse storil za počiščenje. S takimi izjavami prihajajo radi listov, da jih priobčujejo in tolažijo prebivalstvo. Graft in zločinstva pa cveto dalje.

Bedasta tolažba

Najbolj gorostasna je trditev, da je za ekonomske polome v Angliji, Nemčiji in po svetu sploh odgovoren socializem s svojimi "bivšimi socialističnimi" vladami. Z njo si kapitalizem daje zelo zelo puhlo tolažbo.

Največja nesreča v nižinah delavstva je pijančevanje. Ubija tisočere po stopnjah duševno in telesno.

PREDČASNO "FUNKCIONIRANJE" VOJNE LADJE

V nedavnih mornaričnih manevrih je na vojni ladji Colorado eksplodiral top. Pet mornarjev je bilo ubitih in nad 25 ranjenih.—Medtem, ko se zračna in vojna mornarična flota pridno vežba za ubijanje, se vodi v kapitalističnih krogih boj za še večje militariziranje dežele na eni strani in za ekonomiziranje na drugi. Mornarična liga dolži predsednika Hooverja, da z manjšanjem izdatkov za vojno mornarico spravlja v opasnost obrambo dežele, medtem ko Hoover zatrjuje, da njegov ekonomski program ni zmanjšal moči vojne mornarice. V tem sporu se je izkazalo, da so militaristi jako močan faktor in vsled tega zelo zelo nevarni svetovnemu miru. Navidezno se oddevajo s plaščem patriotizma in narodne obrambe, ali pod odejo imajo podporo korporacij, katere izdelujejo vojni material.

KONZULOVCI V CHICAGU VARAJO

Pravi namen zakrivan z masko dobrodelnosti

"Kupite tiket. S tem pomagajte brezposelnim Jugoslovancem."

Tako agitirajo v Chicagu plačani in neplačani strežerji jugoslovanske vlade, ki se šopirijo pod oznako konzulovega "Jugoslovanskega kluba". Narodu lažejo, da delajo za brezposelne. Ne podajo pa računov, kdo plačuje njihove stroške in kdo je plačal visoke izdatke njihove prireditve lansko leto. Ko so slavili "jugoslovanski četrti žulaj" in kralju Aleksandru poslali telegram, v katerem so mu zagotovili v imenu vseh čikaških Jugoslovancov "globoko podaniško udanost".

Med Slovence v Chicagu je prišel kraljev in Zivkovičev propagandist Jurij Kolombatovič od kraja zelo polahno. Najprvo k maši k sv. Stefanu. Potem je s pomočjo svojega agenta Kobala sklical shod "proti fašizmu". Proletarec je takoj naglasil, da je pravi namen shoda propaganda za dinastijo in njen režim v Beogradu, kar je jasno pokazal zadnji govornik na shodu, katerega je imel konzul pripravljene v ta namen.

V svoj klub je dobil nekaj glist, ki so kot take brez hrbtenice in brez prepričanja. Dopade se jim, da se lahko postavljajo v "salonskih oblekah" in da se "rafinirano" priklanjajo.

Letos pride spet "4. žulaj". Bili so v skrbeh za udeležbo, ali stvari — pravi konzul, se imenitno, takorekoč "prefino" razvijajo. Bravo! Spet bodo podaniki, ki se bodo zbrali v Ashland avditoriju, fotografirani, spet bo njihova slika v uradnih listih v Jugoslaviji, in spet bo poslan telegram, ki bo kraljevi pisarni sporočil, da je mnogo Jugoslovancov v Chicagu naivnih, ki se jih prav lahko vara, medtem ko je treba "osvobojeno" jugoslovansko ljudstvo v "zedinjeni" Jugoslaviji držati na udi s pomočjo batin, pušk in bajonetov! Na kratko, kraljeva pisarna bo spet dobila brzojav, da čikaški Jugoslavi še bolj naglas izrekajo svojo podaniško—po domače, hlapčevsko udanost.

Med Slovenci je dobil konzul v lonec svojih jegulj nekaj

bivših "komunistov". V sili hudič muhe žre in konzul ve, da za nečedno delovanje ne bi dobil značajnih ljudi. Treba je torej srakoperjev.

Ampak čemu to lažljivo prireditve oglašja Daily News?

Ta dnevnik je imel nesrečo, da mu je pred nekaj leti umrl njegov dolgoletni lastnik Victor Lawson. List so dediči prodali, in komaj so se uredile spremembe pod novo upravo, ko je tudi ta gospodar nagloma umrl. Tako je prišel letos v roke tretjemu gospodarju, kateri je bil dolgo v službi znane revolverskega žurnalista Hearsta. List Daily News je izgubil precej vsled teh sprememb in letos je objavil, da delničarji ne dobe dividend.

Novi gospodar se je lotil Hearstovih metod, da poveča cirkulacijo in s tem cene oglasom ter dohodke. Brihtne glave v novem vodstvu lista so "pogruntales" magnetičen načrt, zapopaden v izkoriščanju mizerije brezposelnih. Reklji so: Daily News priredi decembra skupno prireditev vseh narodnosti v pomoč brezposelnim. Preje pa naj ima vsaka narodnost še svojo prireditev v enak namen. List Daily News bo stvari oglašal, priobčeval slike "odličnih" predstavnikov in tako se bodo ljudje pričeli zanimati, list čitati in cirkulacija bo rastle. Stroški bodo znatni, nekaj stotakov se bo dobilo za brezposelne in kdo bi jim mogel kaj očitati, ko vendar delujejo v "blag namen"! Uprava lista se je obrnila kajpada na "odlične" Jugoslovane in tako se je dogodilo, da je odločil o sodelovanju z listom gospod, ki je "najodličnejši med odličnimi" Obljubili so "sodelovati" in v Daily News ves čas oglašajo, da bo njihova prireditev v pomoč brezposelnim, medseboj in v pismih na društva pa odprto priznavajo in pišejo, da bo to čisto navadna kraljevska prslava jugoslovanskega "četrtga žulaja". Konzulu pomagajo med Slovenci fleckajnarški klerikalci, medtem ko so klerikalci v Jugoslaviji volitve bojkotirali, ker niso "svobodne". Pomagajo mu odlični in neodlični Hrvatje tiste sorte, ki pravijo, da gospodje in kralji ter cesarji morajo biti. Eni

pomočniki, katere ima med Slovenci, so definirani prej.

Ti ljudje vedo, da varajo narod, zato pa silijo ljudi, naj kupijo vstopnice v pomoč brezposelnim... Ko bo narod enkrat v dvorani, ga bodo že kako presleplili. V Daily News z dne 12. novembra omenjajo pevsko društva, katera bodo sodelovala na podaniški komediji. V seznamu so tudi nekateri slovenski zbori, med njimi Adria, ki je cerkveno društvo, "Slovan" s Pullmana, "Prešeren" in "Lira", ki se še prikaže tu in tam. Lani so dobili pevce še bolj po ovinkih. "Naša reč imenitno napreduje", je poročal eden režimovcev v stari kraj. "Lojalnost našemu viteškemu vladarju med izseljenem narodom raste. Slišali boste še presenetljiva poročila".

Zelo se trudijo konzulovi ljudje, da bi pridobili v svojo firmo SNPJ. V Daily News so pisali, da z njimi SNPJ. sodeluje, kar pa je Prosveta v

uredniškem članku v slovenskem in angleškem delu zanimala. Daily News seveda molči o tem, ker ji je le zato, da pridobi naročnikov, ne pa za resnico in še manj za brezposelne.

Vodilni kraljevec je prošlo poletje dejal, da ima med "odličnimi člani SNPJ. veliko prijateljev", in da bi se jednota otresla nepatriotičnega vpliva "internacionalcev", "ako bi bil predsednik Cainkar nekoliko jačji..."

V. Cainkar je bil pred meseci govornik na slavnosti konzulove organizacije v Summitu. Eden režimski list je poročal, da je govoril v imenu SNPJ. Bil je na prireditvi Jugoslovanskega kluba že večkrat, zadnjič tudi v Garyju in šepeta se, da daje na svoj način pomoč tudi prihodnji konzulovi tričarski prireditvi. Ako ni to res, ne stane V. Cainkarja drugega kakor izjavo, katero lahko spiše in publicira. Dejstvo je, da bi kraljevaški agentje, ki večinoma niti člani jednote niso, ne hodili toliko okrog njega in urada, ako bi bil živ pokojni Jože Zavertnik. Če ne bi šli stran drugače, bi jih odgnal z dozo "ajzenponarskega socializma", kar bi sigurno pomagalo.

(Kdor misli, da mu ta članek dela krivico, lahko izrazi svoje misli v "Proletarcu".)

Otvoritev jugoslovanske šole moderne umetnosti v Clevelandu

Pod pokroviteljstvom Prosvetnega odseka Slov. nar. doma na St. Clair Ave. v Clevelandu bo otvorjena šola moderne likovne umetnosti, v kateri bo poučeval znani slikarski umetnik H. G. Perušek. Šolski prostori bodo v lokalu, kjer je bila prej Sitarjeva zlatarska trgovina. Vpisuje tajnik SND in pa umetnik. V soboto 21. nov. se bo vpisovanje vršilo ves dan. Več v prihodnji številki.

Shod 22. nov. v Chicagu

Chicago, Ill. — V nedeljo 22. nov. bo v Douglas avditoriju na S. Kedzie in Ogden Ave. shod za obrambo oktoženih premogarjev v Kentuckyju. Prične se ob 8. zvečer. 43 rudarjev je obtoženih umora. Stotine drugih je persekutiranih. Malokje v tej deželi je reakcija tolikšna, tako bigotška in fanatična, kakor v harlamskem okrožju v Kentuckyju. Dolžnost vsega ameriškega delavstva je, da preganjanjem premogarjem pomaga. Ta shod sklicuje General Defense Committee s sodelovanjem socialistične stranke in več drugih delavskih skupin. Dr. Green bo socialistični govornik.

Poročevalec.

Brutalnost, blaznost, ali oboje

Trinajstletna Edith Riley, ki je vidite na tej sliki, ima mačeho in očeta. Živela je zaprta v mali čimnati brez oken. Mačeha je ravnala z njo brutalno tudi v drugih ozirih, kakor je izpovedal njen bratec. Za to nečloveško ravnanje je izvedela oblast, ki je dekleto rešila in poslala v sirotišnico v Washington, mačeha in oče pa sta bila izročena sodišču.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Med delavci na Slovenskem so imeli glavno besedo oni, ki so bili že zunaj po svetu in videli tam, kaj se dela vse za povzdigo proletarske zavesti in njegovega življenja. Ker so se drugje n. pr. tiskarji organizirali, so se tudi v Ljubljani (že l. 1867, pravila potrjena 6. februarja 1868), prav tako peki itd., in videli so, da je to dobro. Delavsko izobraževalno društvo je tudi imelo kmalu svojo podporno in bolniško blagajno; potem so se začele snovati zadruga in asocijacije. Na čelu so bili pri nas obrtniški pomočniki. Vmes pa so se mešali, hoteč pridobiti vpliv direktno in indirektno: vlada iz strahu pred socializmom, politična nemška stranka, da obdrži delavce v svojem ozračju ter seveda slovenska narodna stranka, da jih pridobi zase.

Ustanovitelji delavskega izobraževalnega društva v Ljubljani so bili: i Nemci i Slovenci po narodnosti. Pri ustanovitvi so dali društvu ime "Slovenska Lipa", takega naslova pa takratna nemška vlada seveda ni dovolila! Nemeč mizar Harrisch je povdarjal: ogibajmo se nacionalističnih preprirov; Slovenec novinar Arko je podčrtaval narodno slogo in previdno naglašal, da "delavci ne bodo rešili narodnega vprašanja," sicer pa naj ne pozabljajo na strogo slovensko in slovensko pokoljenje. Bleiweisove "Novice" so pisale, da delavskih društev, katerih pomen je ni ljudem prav jasen, sploh treba ni; za enkrat so dovolj — rokodelska društva katoliških pomočnikov. Delavsko izobraževalno društvo je pa n. pr. 8. dec. 1872 sklenilo na svojem obnem zboru: naj pristopijo vsi delavci k ljubljanskemu prostovoljnemu gasilnemu društvu, s čemer bo to društvo prišlo v slovenske roke, kar seveda ni nič motilo časopisa "Slovenski Narod", da je pisal o načelniku delavskega izobraževalnega društva Kunzu, da "pane Kunz govori, da narodnost ni nič, da delavec nima narodnosti," ko je Kunz povdarjal, da so narodni Slovenci sovražniki delavcev, v kar ga je opravičilo pač postopanje vodilnega slovenskega časopisa.

Ideje Schulza-Delitzcha in teze Ferdinanda Lassalla, so prav tako imele med našimi delavci svoje privržence kot svoje nasprotnike. Poznali pa so le bolj gesla kot pa bistvo naukov teh mož. Zato tudi večinoma ustanovitve, ki so sledile, niso mogli uspevati na dolgo življenje. Osnovale se je več zadrug. V Mariboru so železničarji l. 1868 ustanovili "predujmo društvo uslužbenecv južno-železniških de'avniv v Mariboru", seveda vse le nemško. Ta zadruga je mirno delovala; po svetovni vojni se je nacionalizirala in deluje prav lepo kot "Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru." Ima nad 1000 članov, lastni dom ter lep delokrog.

V ljubljanskem zadrugnem registru pa najdemo kot prvo zadrugo, ki je vpisana 18. okt. 1873: produktivno zadrugo krojačev z omejeno zavezo — "Produktivgenossenschaft der Kleidermacher in Laibach." L. 1875 je ta zadruga že šla v likvidacijo. Za likvidatorje so vpisani v zadrugnem registru Franz Zergol, A. Ravnihar in Anton Breznik. Izbrisana je še-le 1904, ko se je "čistilo po zadr. registru". Načelstvo ni bilo registrirano. Namen pa je bil glasom statutov: izdelovanje vseh v krojaško stroko spadajočih del. Delež je bil določen na 30 fl. in en član je smel vzeti največ deset deležev. — Ustanovitev je pripisati vplivu Lassallovih idej. Ustanovitelj Matija Kunc.

22. decembra 1874 je bila registrirana Kleidermacher Assoziation in Laibach, registrirte Produktionsgenossenschaft mit beschränkter Haftung. Prvo načelstvo so tvorili: Anton Meršol, Urban Bostič in Matija Poje. Zadruga se je po zatrdilu Karla Tekavca nahajala na sedanjem Jurčičevem trgu št. 2 v hiši, kjer je bila lekarna pri Zlatem orlu. Članov je bilo 12. Za prikojevalca je bil izvoljen Sark Franc. Med člani sta bila tudi Kalan in Dermastija. Ta zadruga je stopila v likvidacijo l. 1878 in sicer tako, da je F. Sark otvoril svojo delavnico na Dvorskem trgu, Merschol pa v družbi Pojeta in Dermastije svojo tam, kjer je sedaj Narodna kavarana v Ljubljani.

"Novice" (29. III. 1871) poročajo celo o ustanovitvi konzumnega društva kot podružnice splošnega uradniškega konzumnega društva. V volilnem oklicu za Matijo Kunca l. 1897 beremo, da je aglimi Matija Kunc v l. 1871—74 pomagal pri ustanovitvi treh produktivnih zadrug. Mišljena je ena čevljarska, ki se ni registrirala, potem mizarska, ki se tudi ni oživotvorila in prva krojaška, ki je tudi kot prva zadruga sploh v register vpisana. "Slov. Narod" je 30. maja 1872 poročal, da se je "začelo med ljubljanskimi delavci zopet gibanje". Pretečeni teden se je ustanovila asocijacija čevljarjev in zadnjo soboto se je zbralo okoli sto mizarskih pomočnikov, ki so se posvetovali o tem, kako bi si ustanovili tudi lastno asocijacio. Pri mizarjih se bo stvar na vsak način težje izvršila, kakor pri krojačih in čevljarjih, kajti mizarjem treba mnogo več kapitala kakor imenovanim rokodelcem. Mojstri so seveda s tem delovanjem nezadovoljni in se seveda jeze, ali s tem ni vprašanje rešeno.

(Dalje prihodnjič.)

DRAMA IN GLASBA

VSE SE PRIPRAVLJA NA VELIKI JUBILEJNI KONCERT "ZARJE"

Piše Joseph A. Siskovich.
Slovensko napredno delavstvo nestrpno čaka Zahvalnega dneva 26. novembra! Kaj bi ne! Originalni pevski zbor "ZARJA" praznuje 15-letnico obstoja. Porodila se je leta 1916 in nastopi močnejša kot kdaj prej z velikim koncertom 26. nov. 1931.

Prijatelje ima po vsej Ameriki. Nemalo je onih, ki pridejo gostovat in praznovati skupno s clevelandskimi lojalnimi delavci, prijatelji in simpatičarji. Prišli bodo iz Detroita, Pennsylvanije, Bridgeporta in sosednih naselbin kot Barberton, Kenmore, Akron, Salem in drugod. Če bo vse ugodno, tudi iz Chicaga. Pisali so nam, da pridejo in mi jih bomo z veseljem sprejeli kot naše goste in prijatelje.

Takoj po razkolu so sovražniki delavskega zbora pisali, da se nimamo s čim postaviti, da nimamo solistov in kaj vse ne. To tisti ljudje, ki še danes životarijo zato, ker si osvajajo in paradirajo pod imenom in reklamo originalne "Zarje". Kot v politiki, tako v kulturi — uničiti hočejo vse kar diši po delavski zavesti. V politiki so republikanci, v petju pod republikanskim vodstvom! To je mogoče tudi obstoj "samo za petje"!

Pregled nenavadno bogatega sporeda pokazuje, da bo "Zarja" nastopila kot mešan zbor, moški zbor in ženski zbor. Zapel bo kvintet in ženski kvartet tudi. Duet tudi zmoredno, solisti bodo kar štirje. Če ni to dobra glasbena "rihta", dober zbor, tedaj je bolje, da nimamo nobenega več. Nekaj več imamo: prvič v Ameriki bo vprizrojena kolektivna RECITACIJA, in sicer Klopčičeva "NOČ". To je nekaj novega, nekaj kar še nismo imeli v Ameriki. Za originalne in nove stvari v glasbi je treba priti na koncerte originalne klubove "Zarje"!

Gostoval bo collinwoodski pevski zbor "JADRAN" in socialistični češki pevski zbor "VOJAN". Slišali ste ju že na koncertih in na radio. Da bodo nudili najboljšje kar imajo v svojih zbirkah je umevno.

S posredovanjem pevskega zbora "Svoboda" v Detroitu se nam je posrečilo pridobiti za nastop slovensko akrobatinjo gđc. Heleno Krainz. Dasiravno samo 16 let stara, že jo priznavajo kot umetnico — nastopa profesionalno v gledališčih. Nam bo predvajala več točk, ena izmed teh je umetni ples. Videli smo Podpadčeve sestre in dopadle so se nam! Treba je videti še to, da lahko sodimo in vemo s kakimi talenti razpolagamo. Zna biti, da se časoma organizira in ustanovi balletno skupino iz slovenske sredine.

Program še ni izčrpan. Čehova šaloigra "Snubač" v enem dejanju je nekaj kar ne pozabite zlepa. Eppich in Komar sta pripoznana amaterja na deskah, Natalija je pa nova moč, ki ima še pokazati da-li je za oder ali ne. O tem boste sodili sami.

Po vsem tem bo večerja v spodnji dvorani. Ples pa, dokler se bo komu zljubilo. Ker bo vsa avdijska ena sama velika lojalna delavska družina — zaščitniki svoje "Zarje" — so povabljeni vsi, da se tako spet

pozabavamo neprisljeno v družbi svojih dragih znancev in prijateljev — da praznujemo jubilej, 15-letnico obstoja edinega inkorporiranega pevskega zbora pod imenom "ZARJA".

Delavci, sodelavci in sodelavke, prijatelji in simpatičarji od blizu in od daleč, vsi ste povabljeni na ta veliki jubilejni koncert, kateri se prične točno ob treh popoldne v Slov. Nar. Domu na St. Clair cesti. ZAHVALNI DAN naj ostane živo v spominu vsem — kajti praznovali bomo ne samo 15-letnico, temveč tudi zmago nad navalom razkolniške grupe proti zavedno-delavskemu zboru "ZARJA"! Stali ste ji ob strani ob najhujši uri — v viharju — pridite in pozabavajte se ob obletnici in zmagi!

Spored "Savinega" koncerta

Chicago, Ill. — Iz programa, priobčen na sedmi strani Proletarca, je razviden spored jenskega koncerta "Save", ki se vrši v nedeljo dne 29. novembra v dvorani ČSPS. Prva pesem "Dani se" je delavska. Kot več delavskih pesmi, je tudi ta mednarodna. Prevedena je iz nemščine in njen skladatelj je H. Riva. Znana je povsod v Evropi, kjer se shaja delavstvo na svojih manifestacijah, koncertih in bojnih metjih. Je borbeni klic delavstvu za osvoboditev.

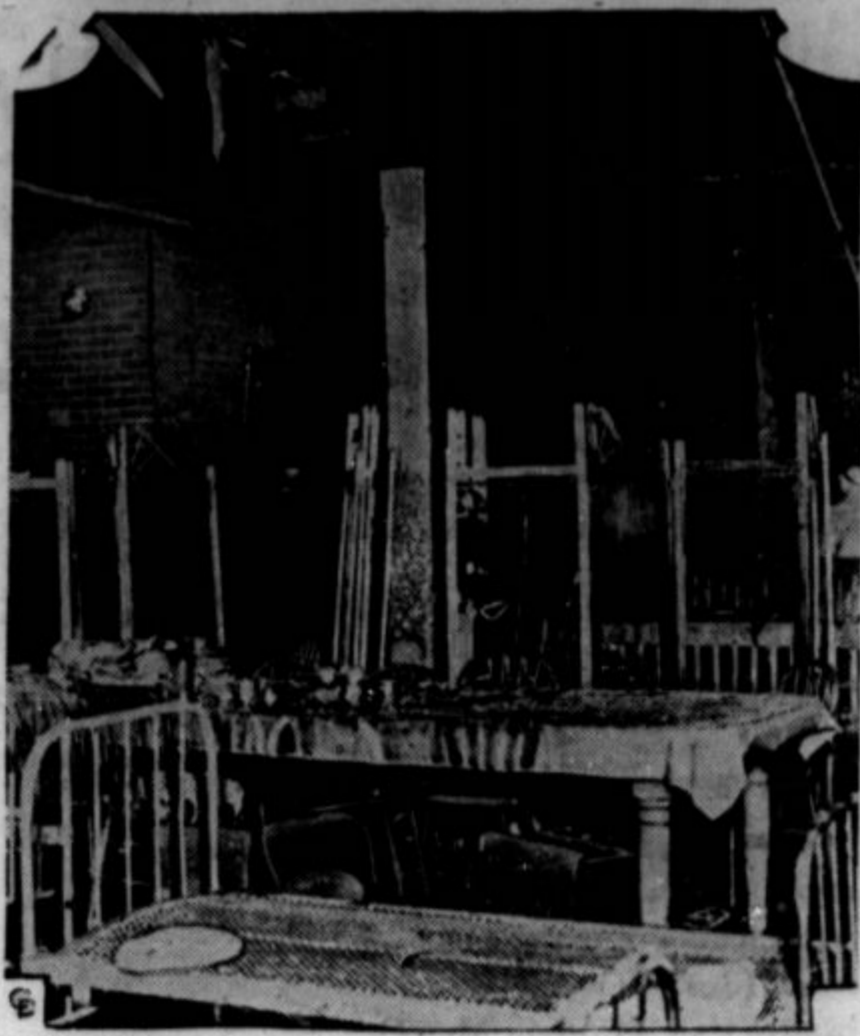
Bolj znana na naših pevskih odrih je pesem "Triglav" osonno "V gorenjsko ozirame se skalnato stran", incidentno prva slovenska skladba. Vendar "Sava" — kolikor je piscu znano — še ni z njo nastopila vsaj ne, odkar je odsek kluba št. 1. Kdor jo je že slišal ali pa mogoče pri kakem zboru pel, bo priznal, da je bogata tako z glasbenega kot poezijskega stališča.

Laharnarjeva "Le pevaj" je reminiscenca iz "nekdanjih dni" in sentimentalnih razgovorov brodušnega starčka ali starke z vriskajočo mladostjo. Ne pesnik niti skladatelj se nista postavila na senilni stol puritanizma, ampak razigrano gledata na mladost in filozofično ter razigrano pripovedujeta, da je mladost večna, bistveno nespremenjena od generacije do generacije. Ni pa to samo pesem mladosti, ampak v njenih molkskih akordih se poslavlja tudi starček ali starka, ki čuti, da se bliža zaton življenja. "Le pevaj" je pesem mladostnega vriska in agonični zdih starosti.

Druga Laharnarjeva skladba na tem programu je "Svarilo". Ta pesem je popoln kontrast prejšnje. S filozofičnega vidika je puritanska, dasi splošno realna, kar znači, da obstoje potrebe za njeno nazarjanje. Medtem ko pesem pripoveduje o mladenki, v kateri se je oglašila žena in ljubezenski nagon, katerega skuša držati v obzidju skrbeča in čuječa mati, se glasbeno povzpne iz zidovja in nad maternim svarilom zmaga močnejša sila. Ta skladba je ena izmed naših najljubšjih pesmi.

V prvem delu bosta nastopila tudi moški kvintet in ženski zbor s prijaznimi skladbami.

SLABA VARNOST V ZAVODIH

V bolnišnicah in zavetiščih v Ameriki katastrofalni požari niso redki pojav. Nedavno se je pripetil ogenj v zavodu za umobolne v Penetangu, Ontario, Kanaca. Sedem bolnikov je zgorelo, mnoge pa je več ali manj nevarno opeklo. Na sliki je ena izmed sob v omejenem zavodu kakor je izgledala po požaru.

Vendar bo pa posebnost tega koncerta drugi del spevoigra "Na travniku".

V tem prizoru bo "Sava" skušala portretirati del starokrajnega kmečkega življenja, sezono košnje, ko se pri sušenju sena in otave na travniku veselo razlega pesem fantov in deklet. In kdo se ne spominja tistih časov in pestrega kmečkega življenja ob košnji in lepega vremena... Ti časi so za nas seveda odšli; in odkar smo zapustili zelene travnike ter vriskanje koscev in prepevanje grabljic, se je tudi že mnogo spremenilo — vsaj za nas, pa tudi v stari domovini. Ni pa izgnila ta tradicija med našim kmetom v starem kraju, čeravno je za nas močno otemnela. Drugi del "Savinega" koncerta bo torej obujanje spominov iz našega mladostnega življenja.

Torej ne pozabite priti na ta koncert, ki ga priredi delavski zbor "Sava" v nadi, da bo prišel dan, ko bo življenje delavca ena sama pesem in ne večna skrb in trpljenje za eksistenco; dan ko bo delavstvo svoj gospodar in vladar, ne pa suženj tradicij in izkoriščevalcev.

A. Garden

Iz Clevelanda

Piše ANTON VIČIČ.

Dne 6. nov. zvečer, po prihodu iz akronskega-barbertonskega okrožja, sem se udeležil seje kluba št. 27, na kateri smo nadaljevali razpravo o načrtu v prid agitacije za razširjenje "Proletarca".

Pri prošlih volitvah je s. Jos. Siskovich prejel v IV. okraju, kjer je kandidiral za koncilmana, 775 direktnih (first choice) glasov, in okrog 100 glasov druge izbire (second choice). To je več, kot jih je dozdaj dobil katerikoli socialist v tem okraju. Pred dvema letoma jih je sodrug Yellen dobil 239. Sodrug Martinek je dobil v drugem okraju 1.826 glasov prve izbire in 2606 glasov vsega skupaj. Bil je poražen z malo večino glasov. Komunistka Nurmiova je dobila nekaj nad 300 glasov.

Lokalna slovenska lista sta bila v ljutem medsebojnem boju in v dnevih kampanje prinašala napade drug na drugega z velikimi naslovi. Nista se seveda potegovala za delavska

načela ali delavske kandidate, nego sta se pehala v mali meščanski politiki, v kateri se gre le za službe, prestidž in graft.

Vsi slovenski kandidati so propadli.

Naročniki Proletarca in Prosvete so glasovali v IV. okraju za Siskoviča in s tem za municipalni program, kakršen edini bi koristil Clevelandu. Naši sodrugi naj iz te skušnje črpajo nauk, da čimprej razširijo delavske liste, toliko boljše, kajti na švigašvaga časopise se ne morejo zanašati. Agitacija v njih za delavske kandidate bi delavski stvari prej škodovala kot koristila. Sprejmemo geslo, "Proletarca v vsako slovensko stanovanje v Clevelandu", in v teku par let bo imel tu poldrug tisoč naročnikov, ako ne celo več.

Dne 7. nov. smo bili na seji pev. zbora "Zarja", kateri bo imel slavnost petnajstletnice obstanka na Zahvalni dan 26. nov. v Slov. nar. domu. "Zarjini" in klubovi člani so razmotrivali in sklepali o pripravah za svojo slavnost, potem pa se je razvila prav prijetna domača zabava. Navzoč je bil tudi znani umetnik H. G. Perušek.

Rojaki v Clevelandu in okolici, na svidenje 26. nov. v avditoriju S. N. D. na jubilejni slavnosti "Zarje"!

O priredbi "Prešerna"

Chicago, Ill. — Prošlo nedeljo je imelo koncert in vprizrojilo kratko enodejansko v dvorani SNPJ. pevsko društvo "France Prešeren". Udeležba je bila zelo dobra. Spored se je pričel s pesmijo "Radnički pozdrav", kijo je pel "Prešeren". Razen te je zapel več drugih pesmi, izmed katerih je avdijski najbolj ugajala "Volga Boatmen", kot so jo imeli označeno na sporedu.

Sodelovala je "Lira", zbor "Jugoslav American kluba" in zbor "Slovan". Največji aplavz je žel trio, v katerem so peletri litvinske pevke izredno dobro. Fr. Stonich je pel kuplet "Postrešček", Fr. Japich pa je imel govor.

Zadnja točka programa je bila šaloigra v enem dejanju "Brat sokol".

Po sporedu se je razvila plesna in prosta zabava. Opazil sem, da tistega neprijateljskega razpoloženja, ki je vladalo na prejšnjih priredbah tega zbora proti socialistično usmerjenim rojakom, tokrat ni bilo. Bilo je prisotnih prilično število "Savinih" pevcev in pevki, članov kluba ter mnogo onega občinstva, katero redno prihaja na prireditve dramskega odseka kluba št. 1 in na koncerte "Save".

Fr. Japich je v svojem govoru dejal, da zbor "Prešeren" ne bo za podnožek nikomur. V dnevniku News je pa bilo poročano, da bo sodeloval pri konzulovi priredbi 29. nov., na isti dan, ko je koncert "Save". Možno je, da je tista vest o so-

delovanju "Prešerna" v Daily News od konzulovcev izmišljena, kot jih je bilo že veliko tikajoč se drugih organizacij, kar bo "Prešeren" pač lahko pojasnil v javnosti. Skoro ni verjetno, da bi zbor, ki se smatra za delavskega, hotel delati stafažo kraljevašem in zastopnikom jugoslovanske diktature.

"Prešernove" prireditve se nisem udeležil kot kritik ali v inuenu kakega lista. Napisal sem te vrstice, da zabeležim vest o izpadu prireditve.—X.

V pojasnilo

Cleveland, O. — Fr. Barbič je julija t. l. pisal v Proletarcu, da je Anton Fortuna oglašal proti nekemu židu v Thomasu, W. Va. in objavil tudi njegovo sliko v Glasu Naroda z apelom, da naj se ga rojaki ogibajo. Žid je vsled tega vložil proti Fortuni tožbo in jo tudi dobil. Ker pa ni plačal odškodnine, je nekega dne prišel k njemu deputi in ga vprašal za kladivo. Fortuna ga mu je posodil in deputi je nabil na vrata Fortunove krojačnice "Sheriff Sale by order of court".—Ponoči je prišel truck ter odpeljal šivanke in šivanke v Johnstown.

To je jedro dotičnega Barbičevega dopisa, ki pa ne odgovarja dejstvom, kakor so bila v resnici. Bržkone je bil Fr. Barbič napačno informiran. Spodaj podpisana sta se selila takrat skupno v Johnstown, Pa. Možno je, da bi lahko šla refleksija tudi na naju, češ, da je bila z najino selitvijo združena tajnost, zato podajava to pojasnilo.

John Metelko, O. D.

Pričujemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

JANUAR 1932.

WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.

APRIL.

WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.

Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podorna in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni, katera bo priobčena v listu vsak teden.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON
Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily
at Hlavaty's Drug Store
1858 WEST 22ND ST.

4:30—6:00 p. m. daily.
Except Wed. and Sunday only by appointment.

Residence Tel.: Crawford 8440.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor druge, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrlo vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prijateljite radno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somiljenike vabimo, da se nam pridružijo. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pribori boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mračne sužnosti.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRtg. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012
A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

Tožbo z židom je Fortuna res izgubil, ker ni imel prič, in je tudi plačal sodne stroške. To je bilo leta 1915. Torej ni govora o kakem "sheriff sale".

Leta 1916 smo se preselili skupno v Johnstown, Pa. S tem mislim tri družine: Antona Fortune, Antona Kristofova in Anton Peršečova. Selili smo se v vlak, ne s trokom. Ni pa nama znano, kaj se je z ozirom na Fortuno in ljudi s katerimi je imel spore dogajalo zadnja leta v Johnstownu.

Anton Kristof, Anton Perše.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati zanj knjige in mu nabirati oglase, pišite upravnistvu za pojasnila.

Priredbe klubov

J. S. Z. in drugih soc. organizacij

NOVEMBER.

CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, na Zahvalni dan 26. novembra, združena s koncertom.

CHICAGO, ILL. — Koncert "Save" v nedeljo 29. nov., dvorana ČSPS.

DECEMBER.

BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konference v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani na Boydsville.

CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.

JANUAR.

CHICAGO, ILL. — V soboto 1. januarja velika maskarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland avditoriju.

FEBRUAR.

CHICAGO, ILL. — Dramaka predstava kluba št. 1 v nedeljo 7. februarja v dvorani ČSPS.

MAREC.

CANONSBURG, PA. — Konferenca JSZ za zapadno Penno v nedeljo 27. marca v dvorani druž. Postojnska Jama SNPJ.

CHICAGO, ILL. — V soboto 2. marca prireditev kluba št. 1 v dvorani SNPJ. Varijetni spored izvaja angleški odsek kluba.

APRIL

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 24. aprila koncert "Save" v dvorani SNPJ.

MAJ.

MILWAUKEE, WIS. — Prvomajska proslava kluba št. 37 JSZ. v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani: (Tajnike klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St.,

CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in

Proletarca.)

FINA KUHNJA IN

POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.

Trgovina s mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naka

posebnost.

Tel. Herminie 2221.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4340.

SLOVENSKO-HRVATSKA

TRGOVINA CVETLIC.

Sveže cvetlice za plesa, svadbe,

pogrebe itd.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN

KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave.,

Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Pristna in ekusna domača jedila.

Cene zmerna. Postrežba točna.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, preds.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in

Berwynu in dovažajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173

1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večje seje, veselice, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

Park View Wet Wash Laundry Co.
FRANK GRILL, preds.
PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU
Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicero in Berwynu in dovažajo čistega na dom.
TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.
Telefoni: Canal 7172-7173
1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja
V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večje seje, veselice, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Ali neki večer v zadnji zimi je njegovo usmiljenje docela prekipelo. Po zimi postane v teh nezakurjenih luknjah, kjer sili sneg in mraz skozi vse špranje, trpljenje teh nesrečnežev še strašnejše. Reka Sena je zamrzla, zemlja je pokrita z ledom, vsakovrstne industrijske panoge morajo počivati. Iz prebivališč junjarjev, ki morajo praznovati po sili, izginejo stradanje in kašljaje cela krda bosih in razcapanih fantov. Nenadna, rapidna jetika jih pobira. Našel je cele družine, žene s peterimi, šesterimi otroci, ki so čepete tesno stisnjene skupaj, da bi jim bilo gorkeje, pa hiso po tri dni ničesar jedle. In potem je prišel tisti strašni večer, ko je on prvi vstopil v izbo groze na koncu temnega hodnika, kjer se je pravkar mati s peterimi malimi otroci vsled lakote in obupa umorila. Ves Pariz se je ob tej drami zgrozil za nekoliko ur. V izbi ni bilo nič več pohištva, nobenega kosa perila; vse se je bilo moralo kos za kosom prodati bližnjemu starinarju. Le ogljena žrjavica se je še kadila. Na slamnjačo se je bila zgrudila mati; do konca je bila došla svoje najmlajše dete in kaplja krvi se je še lesketala na prsih, po katerih so vidno hrepenele ustne malega mrlička. Tudi oboje malih deklic, ena triletna, druga petletna, dvoje nežnih glavic s plavimi kodrčki, je tam spalo večno spanje. Starejši deček je bil končal čepeč ob steni in stiskajoč glavo med roke, dočim je drugi dobojeval na tleh, kakor da se je hotel po kolenih splaziti do okna, da bi ga odprl. Sosedji, ki so prihitali, so pripovedovali vsakdanjo strašno povest: Počasno propadanje, oče ni našel dela, morda se je vdal pijači; gospodar ni hotel več čakati na najemnino in je žugal, da vrže vse na cesto; tedaj je mati izgubila glavo, sklenila, da umre in namenila tudi svojemu zarodu, da gre z njo v smrt, medtem je mož od ranega jutra z ožuljenimi nogami begal zama po ulicah, da bi našel dela. Ko je prišel policijski komisar, zaradi poizvedb, se je tudi nesrečnik vrnil domov. In ko je videl, ko je vse razumel, je tebebnil na tla kakor s kolom ubit bik. Začel je tuliti in iz ust mu je sililo tako neprestano tarnanje, tak smrten krik, da je vsa ulica v grozi zajokala z njim.

Ta strašni krik na smrt obsojenega plemena, ki pogiba v bedi in lakoti, je vnovič in vnovič odmeval v Pierrovih ušesih, v njegovem srcu in povsod ga je jemal s seboj. Tisti večer ni mogel ne jesti in ne zaspati. Kaj je mogoče, da je taka strahota, popolna revščina, tako črna, le s smrtjo prenehajoča beda sredi bogastva prenapoljenega, užitekove pijanega Pariza, ki razsipa za zabave milijone po ulici? Kaj? Na eni strani taka ogromna premoženja, toliko nepotrebnih muh in izpolnjenih želja — na drugi strani pa taka divja revščina, da ni niti suhega kruha in da izgine vsako upanje, tako da se morajo matere moriti s svojimi dojenčki, ker jim ne morejo dati ničesar razen krvi svojih usahljenih prsi? Besen upor se mu je dvigal v duši. Trenotek se je zavedal, kako brezkoristna in varljiva je dobrotlost. Čemu delati, kar dela, čemu pobirati otroke po ulici, čemu pomagati staršem, čemu daljšati trpljenje starcev? Socialna stavba je trhla v svojih temeljih, vse se mora zrušiti, pogrezniti v blatu in krvi. Le eno samo velikansko dejanje pravičnosti more zvesti stari svet, da zgradi potem novega. To minuto je tako natančno spoznal večni razkol, neozdravljivo bolezen, smrtonosnega raka, da mu je postalo razumljivo nasilstvo. Da, pripravljen je bil priznati, da mora zemlja preroditi s pomočjo ognja in železa kakor takrat, ko je strašni bog poslal požar iz neba, da so mogla zopet ozdraviti prokleta mesta.

Ko ga je abbe Rose tisti večer slišal ihteti, je prišel k njemu v sobo in ga očetovsko oštel. Ta mož je bil svetnik, poln neskončne blagosti in upanja. Kaj obupati, ko imamo vendar evangelij? Kaj ne zadostuje za rešitev sveta božansko pravilo "Ljubite se?" Njega je bilo strah nasilstva. Naj je zlo veliko kakor gora, je dejal, napravil bi mu vendar hitro konec, če bi se ljudje vrnili v dobo ponižnosti, priprostosti in čistosti, ki je bila, ko so kristjani živeli kakor nedolžni bratje. Prekrasno sliko je načrtal o tej evangelijski družbi in njen povratek je opisoval s takim pokojnim veseljem, kakor da se ima uresničiti že drugi dan. Nazadnje se je moral Pierre smehljati. Ker mu je bilo potrebno, da uide strašni mori tega dneva, se mu je zamislila ta lepa, tolažilna pravljica. Govorila sta pozno v noč o tem in drugi dan sta nadaljevala pomenek o stvari, ki je bila staremu duhovniku tako ljuba. Venomer je na široko pripovedoval o novih posameznostih in je govoril o bližnji vladi ljubezni in pravičnosti z genljivim prepričanjem človeka, ki ve, da ne umre, ne da bi uzrl Boga še na zemlji.

In tedaj se je izvršil v Pierru nov preobrat. Izvrševanje dobrotlosti in tem ubožnem delu mesta ga je bilo napravilo neskočno mehkega; pogled na to bedo, kateri je obupal,

da bi se mogla ozdraviti, mu je oslabil, pretresel, raztrgal srce. Prebujena občutnost mu je včasih potisnila razum v ozadje; vrnil se je v otroška leta, k oni potrebi po vseobsežni milobi, ki mu jo je bila mati zasadila v srce. Sanjal je o domišljehem oblaževanju, pričakoval pomoči od neznanih sil. Njegov strah, njegov gnus pred brutalnostjo dejstev mu je še krepčal željo po rešitvi z ljubeznijo. Bil je skrajni čas, da se zaroti neizogibna, strašna katastrofa, bratomorni boj razredov, ki bi pomendral stari svet, obsojen, da izgine pod bremenom svojih zločinov. Trdno prepričan, da je krivičnost dosegla vrhunec, da pride kmalu ura maščevanja, ko prisilijo reže bogatine na delitev, se je poslej naslajal v sanjah o mirni razrešitvi, o bratovskem poljubu vseh ljudi, o povratku čiste morale evangelija, ki ga je pridigal Jezus. Začetkovna so ga morili dvomi. Ali je mogoče to pomlajenje starega katoličanstva? Ali se more privedi zopet v mladost, v čistost prvotnega krščanstva? Začel je študirati, čitati, poizvedovati in se je ogreval boljbolj za veliko vprašanje katoliškega socializma, o katerem se je že nekaj let toliko govorilo. V njegovem trepetajočem usmiljenju z nesrečnimi, in ker je bil pripravljen na čudež bratstva, so se polagoma poizgubili dvomi njegove inteligence in si je domišljaj, da mora še enkrat priti Kristus, da odreši trpeče človeštvo.

Nazadnje je iz vsega tega v njegovem duhu vzklikalo trdno prepričanje, da more biti katolicizem, prečiščen, zopet do svojega prvega vira dovedeni katolicizem edini zakon, zadnja moč, ki bi rešila sedanjo družbo in zarotila pretečo krvavo krizo. Ko je bil pred dvema letoma zapustil Lourdes poln notranjega upora zoper tisto nizko malikovanje, ko je njegova vera ugasnila za vedno, njegovo srce pa vendar vznemirjalo večno hrepenenje po božanskem, ki muči vse kreature, se je izvil iz najglobokejših globlin njegove duše klic: "Novo vero! Novo vero!" In danes se mu je zadelo, da je našel to novo, ne, to obnovljeno vero. Socialna rešitev ji je smoter; za srečo človeštva ima porabiti edino še pokonci stoječo moralno avtoriteto, obsežno organizacijo najčudovitejšega orodja, ki se je kdaj skovalo za vladanje narodov.

Dočim je Pierre preživljal to počasno razvojno periodo, sta si pridobila razven abbeja Rosa še dva moža velik vpliv nanj. Neko dobro delo ga je seznanilo z mons Bergerotom, škofom, ki ga je papež, da nagradi celo življenje občudovanja vredne dobrotlosti pravkar imenoval za kardinala, dasi se je njegova okolica na skrivnem upirala; zakaj slutila je v francoskem prelatu, ki je vodil svojo škofijo kakor oče, svobodomislica. Občujoč s tem apostelnom, s tem dušnim pastirjem, je Pierre še bolj vzplamteval; to je bil tak enostaven in dober vodnik, kakršnih je želel bodoči občini. Ali ko se je na sestankih katoliških delavcev sestajal z vikontom Philibert de la Choué, je postalo še bolj odločilno za njegovo apostolstvo. Vikont je bil lep mož vojaškega nastopa; obraz mu je bil dolg in plemenit, ali kazil ga je stlačen in premajhen nos, kar je izgledalo, kakor da izraža končni poraz slabo utrjene nature. Bil je izmed najdelavnejših agitatorjev francoskega katoliškega socializma ter je imel veliko premoženje. Govorilo se je pač, da ga je že polovico zapravljal s ponesrečenimi poljedelskimi podjetji. V svojem okraju je bil ustanovil vzorna gospodarstva, na katerih je izkušal uveljaviti svoje ideje o krščanskem socializmu. Ali uspeh tudi tam ni bil tak, da bi mu mogel krepčati pogum. Pač pa mu je pomagal do poslanskega mandata. V zbornici se je pogostoma oglašal in je razlagal program svoje stranke z dolgimi, zvenečimi govori. Tudi sicer je bil neumorno delaven; spremljal je romarje v Rim, predsedoval na shodih, predaval in se je največ bavil z ljudstvom. Svojim zaupnikom je pravil, da more samo osvoboditev ljudstva zagotoviti zmago cerkve. Na ta način je mogočno učinkoval na Pierra; ta je občudoval vse one njegove lastnosti, katerih je njemu samemu primanjkovalo, organizatoričnega duha, bojevitosti, nekoliko nemirnega voljo, ki je stremila le za tem, da preobrazi krščansko družbo na Francoskem. Mladi duhovnik se je v tem občevanju prav mnogo naučil, ali ostal je občutljivec, sanjač, ki je naravnaval svoj let naravnost v bodoče stanovanje splošne sreče, ne da bi se brigal za politične potrebe. Nasprotno pa je hotel vikont dopolniti uničenje liberalne ideje iz leta 1789, izrabljajoč razočaranje in jezo demokracije za povratek v preteklost.

Pierre je preživel nekoliko čarobnih mesecev. Še nikdar ni živel noben neofit tako izključno za srečo drugih. Bila ga je sama ljubezen, ves je gorel za svoje apostelstvo. Obiski pri nesrečnem ljudstvu, pri možeh, ki niso našli dela, pri materah in otrocih, ki niso imeli kruha, so mu vlivali dannand rastjoče prepričanje, da mora nastati nova vera, ki naj napravi konec krivičnosti, vsled katere bi moral razdraženi svet nasilno poginiti. In tu, kjer bi božanstvo poseglo vmes, pri prepovedu prvotnega krščanstva, je hotel sodelovati. Vse sile svojega bitja je hotel zastaviti, da bi ga pospešil. Njegova katoliška vera je ostala mrtva; nič več ni verjel v dogme, misterije, čudeže. Ali zadostovalo mu je eno upanje. To je bilo upanje, da cerkev še lahko stori kaj dobrega, če vzame nevzdržno, moderno, demokratično gibanje v roke, da odvrne od narodov pretečo socialno katastrofo. (Dalje prihodnjč.)

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

letnik 1932

je dotiskan in ga zdaj razpošiljamo.

Kakor vsi prejšnji, vsebuje tudi ta letnik dobro, različno gradivo in je bogato ilustriran.

Njegova vsebina je sledeča:

LEPOSLOVNI DEL

- Amerika (Anna P. Krasna)
- Dota (Katka Zupančič)
- Felipe (Joško Oven)
- Granitni tlak (Ludvik Mrzel)
- Kakor vsakemu človeku (Ivan Jontez)
- Kaznovani angel (Ivan Vuk)
- Izgubljeni sin (Frank S. Tauchar)
- Mundus Vult Decipi (Ivan Vuk)
- Nebeško kraljestvo ni za stupidne (Scott-Wood-Garden)
- Njegovo plačilo (Anton Slabe)
- Plavži (Kurt Huhn—I. Vuk)
- Predsednica Vincencijeve družbe (Angelo Cerkevnik)
- Roman iz življenja med vožnjo z dvigalom (Xankiz—Vuk)
- Tatica (Angelo Cerkevnik)
- V azil (Louis Beniger)
- Vrtinec (Ivan Molek)
- Vijugasta je pot življenja (Jakob Zupančič)
- Življenje (Maksim Gorkij—Vuk)
- Zrtev Import-Export (K. Mesarič—Veno Venomer)

OPISI IN ČLANKI

- Društva in članstvo v podpornih organizacijah (Wm. Russ)
- Kaotični svet (F. Z.)
- Moč socialistične delavske internacionale (Statisticus)
- Naše podporne organizacije (F. A. Vider)
- Preuredba koledarja (Frank S. Tauchar)
- Spartak, vojskovodja sužnjevi (Max Beer—Vuk)
- Thomas A. Edison
- Zadnji pionirji (Ivan Molek)

PESMI

- Pipa (Walter Bauer-Klopčič)
- Prepozno (Anna P. Krasna)
- Prostitutka (Čulkovski)
- Razorožitvene konference (Čulkovski)
- Sila z dna (F. Z.)
- Spoznanje (Katka Zupančič)
- Solza (Anna P. Krasna)
- Srečanje (Mile Klopčič)
- Usoda (Anna P. Krasna)
- Vezi (Anna P. Krasna)
- Vojakom velike vojne (Gerrit Engelke—Klopčič)
- Žalna pesem (Po Beckerju Klopčič)

INFORMATIVNI DEL

- Ameriška diplomatska zastopstva v Jugoslaviji
- Časovna razlika med Chicago in mesti
- Enciklopedijski podatki
- Italijanska diplomatska zastopstva v Z. D.
- Jugoslovanska diplomatska zastopstva v Ameriki
- Konvencije jugoslovanskih organizacij l. 1931
- Najdaljše reke
- Najvišje poslopje na svetu
- Naslovniki jugoslovanskih podpornih organizacij v Z. D.
- Prebivalstvo mest v Sloveniji
- Slovensko časopisje v Ameriki
- Slovenske zadruge
- Slovenski koledarji v Ameriki

Iz tega pregleda razvidite sami, da je to knjiga, ki je vredna svojega slovesa. Ta letnik je prejšnje še nadkrilil, kar boste potrdili, ko ga prejmete in prečitate. Vezan je v platno, kot običajno.

AKO NAROČILA ŠE NISTE POSLALI, STORITE TO ČIMPREJ. ZA VEČJA NAROČILA ZNATEN POPUST. Posamezen izvod \$1.00.

Pišite ponj. Naslovite:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.

SLIKE IN PORTRETI

- Beda (Schneider)
- Brez dela (G. Grosz)
- Brezposelni v jeseni (C. W. Anderson)
- Dekle iz vasi (Kalkreuth)
- Delec iz krušne vrste (Buchanan)
- Delniška družba (Masereel)
- Edison Thomas A.
- Empire State Building
- Felipe
- Futuristični pogled na moderno mesto
- Glej, štorklja! (Salentin)
- Harmonija ritma (Siegel)
- Idila po vojni
- Jeklarna (Heckendorf)
- Kamniška Bistrica
- Kapitol v Washingtonu
- Kaotični svet
- Kolesje človeštva (H. B. Phelps)
- Mati (Fr. Tratnik)
- Med knjigami (F. Masereel)
- Mala tkalka (Rodriguez)
- Mesto bodočnosti (Louis Lozovick)
- Mlin ob Krki (Stiplovšek)
- Moč sodelovanja (David Evans)
- Na senožeti (Boža Dušek)
- Narodni dom v Ljubljani
- Nesrečno dekle (W. A. Bouguereau)
- Novi most (Louis Lozovick)
- Pastarica (W. A. Bouguereau)
- Plakajoče dekle (P. Rotari)
- Po slovesu (Rodin)
- Po vodo (Herbert)
- Pionirka (Bryant Baker)
- Pittsburgh (Elsie Driggs)
- Perica (Jules Breton)
- Prvotna selišča v Ameriki, predhodniki mest
- Ruska vas
- Ribiči se poslavljajo od svojih dragih (Seghers)
- Sanje (Joseph Coomans)
- Skrb (Franjo Stiplovšek)
- Sama (Walter Voss)
- Solze (Bartholome)
- Svetovna razstava v Chicagu
- Uradni pogled (Niko Pirnat)
- Vizija (W. Kossak)
- Vrbe (ilustracija)
- Washington v nočnem svitu
- Žalostne misli (W. Amberg)
- Začetek Chicaga
- Zupančič Jakob (portret)
- Železna lava
- Zimska idila v Washingtonu
- Zima in otroci

KOLEDARSKI DEL

- Dnevi in godovi
- Koledarski podatki
- Koledar za leto 1933-34-35

RAZNO

- Rimske in arabske številke
- Urednikove pripombe

Dvainpetdeseta konvencija stavbinskih in posojilnih društev

Dne 13., 14. in 15. oktobra t. l. se je vršila v Peoriji, Ill. 52. konvencija stavbinskih in posojilnih društev države Illinois, kateri je prisostvovalo 379 delegatov in 80 gostov. Med temi je bilo 39 Poljakov, 36 Čehov, 5 Hrvatov in trije Slovenci. Rojak Frank Grill je zastopal stavbinsko in posojilno društvo "Slovenski Dom", jaz pa Jugoslovansko Stavbinsko in posojilno društvo. Rojak John Kochevar je prisostvoval kot gost.

Konvenciji je predsedoval predsednik Lige posojilnih in stavbinskih društev g. Frank Petru iz Chicago, ki je v daljšem otvoritvenem govoru označil velik napredek teh ekonomskih organizacij v zadnjih dveh letih. Delo, ki so ga te organizacije izvršile v zadnjih 52. letih v korist delavskega ljudstva te dežele je naravnost ogromno; vsaj tako je bilo povzeto po raznih poročilih liginih predstavnikov.

Konvencija se je vršila popolnoma mirno in g. Petru jo je vodil v splošno zadovoljnost.

O delovanju lige je g. Petru podal obširno poročilo. V letu društva velike težkoče, ker so banke odklonile skoro vsako 1930-1931 so imela stavbinska pomoč, toda kljub temu so stavbinska in posojilna društva v državi Illinois napredovala, nasploh pa je veliko bank zaprlo vrata. Vlagatelji so imeli velike izgube! Nekateri so celo prišli ob vse. V teku leta je imovina društev narasla za \$21,000,000, medtem ko se cenijo izgube vlagateljev na bankah nad \$80,000,000. To je eden najlepših dokazov, da so

stavbinska in posojilna društva bolj varna kot banke. Državni zakoni protektirajo vlagatelje stavbinskih društev, kajti liga skrbi, da njen pravni oddelek skrbno pazi na državno postavo in sprepreči vsako predlogo, ki bi bila škodljiva stavbinskim društvom. Obenem deluje na to, da zbornica sprejme nadaljne varnostne zakone v korist članstva in društev.

Omenim naj, da je g. Petru, poleg resolucij za stavbinska društva predložil tudi resolucijo za popravke 18. amandamenta k ustavi. Razvila se je živahna debata, v kateri so deegatje izven čikaških resolucij večinoma nasprotovali. V pomenskem glasovanju je bila odklonjena.

Konferenca tajnikov je bila zelo zanimiva. Razpravljalo se je o napovedi dviganja denarja, o izplačevanju članom, ko potečejo delnice ali pa pred njih dozorelostjo. Iz poročil je bilo povzeto, da društva po deželi, ki so po članstvu in imovini manjša kot pa nekatera po večjih mestih, nimajo skoro nobenih težkoč v tej depresiji, so pa prizadeta velika društva, ki pa vkljub tem poslujejo in izplačujejo vloge svojim članom. Dognano je bilo, da so stavbinska in posojilna društva bolj varna kot banke, in to iz teh razlogov:

- 1. Društva ne plačujejo velikih plač svojim uradnikom in direktorjem;
2. stavbinska društva ne plačujejo visokih najemnin;
3. dobiček se razdeli med delničarje;
4. posojila so restriktivna na prve vknjižbe članom;
5. povprečni izdatki ne presegajo nad en odstotek, in
6. do sedaj ni propadlo niti eno stavbinsko in posojilno društvo v okraju Cook, kar je

zelo značilno v teh časih, ko skoro vsak dan propade ena ali več bank. Joseph Steblay. (Konec prihodnjic.)

Zabava na north side

Chicago, Ill. — Klub št. 20 JSZ., v katerem so naši srbski sodrugi na severni strani mesta, priredi v nedeljo 22. nov. zvečer zabavo s koncertnim in govorniskim sporedom. Vršila se bo v klubovih prostorih na 2250 Clybourn Ave. Vstopnina je 25c za osebo. Zabava se začne ob 7. zvečer. Slovenski sodrugi so vabljeni, da pridejo na to prireditev.

Občinstvu v Waukeganu

Waukegan, Ill. — Dramski odsek SND. priredi v soboto 21. nov. v spodnjih prostorih SND. takozvano "card and bunco party". Prične se ob 8. zvečer. Vabljeni je članstvo in vsi prijatelji dramatike. Razvedrila bo obilo za mladino in starejše. Po igri sledi ples in prosta zabava. Na razpolago bo jedalca in pijača, ki jo je priznal za dobro sam sv. Martin. Oddan bo tudi težak puran, katerega krmijo z "dumpano" mesnico. — Odbor.

Pot v življenje

V starem veku je bil na otoku Kreti velik grad. Imenoval se je labirint. Ker je bil zgrajen zato, da se izgubi vsak, ki je šel v njega.

V njem je bila pošast, ki je bruhalo ogenj in požirala ljudi. In morali so jo krmiti s človeškim mesom, leto za letom, da jo nasitijo in da ne zdivja iz grada. Mladeniče in mladenke, najmočnejše in najlepše v vsej deželi so ji metali, da jih požre.

Starši so tožili in jadikovali, da morajo žrtvovati svoje najljubše in najboljše. Toda niti z roko niso ganili, da se tega ubranijo.

Dokler ni prišel nekdo, ki jim je pokazal, kako je treba končati z žrtvovanjem ljudi.

Tedaj je bilo hipoma konec davljenju. Tezej.

Ta je imel to pamet in pogum. Klopčič preje je pritr dil ob vhodu v grad in jo je medpotoma odvijal, da najde pot nazaj.

In potem je pošasti z mečem odsekkel glavo.

Pred menoj ste, vi Tezeji, dečki in deklice, in hočete v labirint.

Poguma imate zares veliko, to se vidi iz vas.

Toda, ali res veste, kaj vse vas čaka? Ali veste, da je vaše lastno življenje labirint? Ali poznate pošast, ki žre človeška življenja?

Ni mrtva, čeprav ji je grški junak odsekkel glavo.

Ne, živa je kakor kdajkoli prej in namesto ene glave jih je dobila sto.

In postala je tako velikanška, da je nekdo sam ne more več premagati. Karl Dantz.

Reports and Comments

About the Debate Held in Detroit

Rain greeted us on Saturday November 14 as we were preparing for the debate between the English Divisions JSF of Chicago and Detroit. But rain did not keep the people from attending this affair for by 7 P. M. a crowd of 200 waited impatiently for the debate to start. Due to bad weather and rain, fast traveling was impossible, so the Chicago comrades arrived late. At approximately 8:25 P. M. about 250 people were in hall and we were all set for the fireworks.

Comrade Herman Rugel was chairman of the debate. Comrade I. P. Taylor, Frank Cesen and Frank Kuhovsky were elected as judges and Agnes Oblock and John Rak acted as timekeepers. The subject debated was "Resolved that revolution is a better way of achieving Socialism than democratic legislation" with D. J. Lotrich and Oscar Godina from Chicago speaking for the affirmative and Sloyan Menton and Ray Travnik of Detroit taking the negative side.

Lotrich was the first speaker and told how England had to revolt to get its first parliament. He pointed out that the French Republic and the United States formed their governments through revolutions and further mentioned the Civil War, the Russian and Spanish revolutions and their relationship of forming governments. He claimed that no republican form of government was ever set up without a revolution and that none ever came into power through democratic legislation.

The next speaker was a negative, comrade Menton. His arguments were that the price to pay for a revolution was too great. That Capitalism in the U. S. having control of the army and navy and all necessary war supplies have more power than revolutionists. It would be useless to revolt, said Menton, because all the wealth and militarism with all its destructive means of conveying an irresistible force that would crush a revolution, is in the possession of the capitalists. In Russia, he claimed, there was no other way out but through a revolution while in the United States we can gain control of the government by elections.

Godina, affirmative was the next debator. His points were that in Chicago, Socialists were refused a place on the ballot and that if the United States government does not soon revise its system, a revolution is inevitable. He said that the workers in England lost their chance to get control of parliament because they were powerless and that democratic legislation failed in Spain and later brought about a revolution.

He stressed the situation of the coal fields in Pennsylvania, Kentucky, Colorado and the textile strikes in Massachusetts and New Jersey where democratic and peaceful means of arbitration was not considered. Ray Travnik, the negative speaker pointed in his talk to the success of democratic legislation in Milwaukee, Reading and Bridgeport, Conn., and claimed that the people in the United States will not revolt because of being better educated. To achieve Socialism by peaceful means we must start at the bottom, educate the people and when they are convinced that the present system of government is not for their interest they will abolish it without a revolution.

In the rebuttal comrade Menton stated that the Cromwell revolution in England was unsuccessful and

since then the people have not resorted to arms to obtain their rights. Today in England there is more democracy than in any other country. Lotrich in his rebuttal said that 13 million lives were lost in the last war to bring about democracy. Today there is less democracy and elections have proven this because of graft and stealing of votes.

Ray Travnik brought out that Socialism did not have anything to do with the world war and since the Armistice the Socialist Party has again gained a foot hold. To get Socialism, it is a matter of time and a surer method.

Oscar Godina concluded the debate by explaining that people only get radical when they are out of jobs and funds to exist. He claims that democratic legislation will not be enacted until we have a revolution. This concluded the debate and while the judges were deciding the winners, all three of the Chicago comrades gave short talks. The verdict of the judges was 2 votes for Chicago and 1 for Detroit. After the debators shook hands and chairs were placed aside, Hometz's orchestra began playing for the social that took place. Everybody seemed well pleased with the debate and enjoyed themselves at the entertainment until the late hours of the night.

Wm. Travnik, Detroit, Mich.

English Division of Club No. 232 JSF Organized

Sat., Oct. 24, JSF. club of Barberton, Ohio, No 232, held a program and dance at Domovina Hall to help cover the expenses of the conference which was held the next day. During the program I had the pleasure of hearing Comrade Jane Fradel from Latrobe, Pa., speak. She spoke in Slovene and English. We all want to congratulate her on her wonderful speech.

After the program comrade Jane Fradel and comrade Olga Vehar of Cleveland succeeded in organizing a sub-branch of JSF. No. 232. A meeting was held at which 18 members were present. It seems to me that all the members are interested in Socialism and if we keep up we will have a large club.

At the conference the next day the lodges of SNPJ and clubs of JSF were well represented.

We held our second meeting Nov. 4 at the Slovene Home, 2166 Manchester Rd. Sixteen members were present and four new ones admitted. Our next meeting will be held on Wed. December 2, at 7:00 P. M. at the same place. All the members try to be present and bring as many new members as possible.

Frances Bregar, Sec., Akron, Ohio.

A Voice From Latrobe

Comrade Joseph Snoy—the old Socialist warhorse, is again on the war-path for more subscriptions for Proletarec, the finest Slovene weekly newspaper. We welcome him into the feudal state of Pennsylvania. Come on, Barberton—Kenmore Socialists! Write of your achievements to this newspaper. Are you afraid to let us know that your first meeting you got four new members and that your goal is 100 members before the end of the year?

Elections are over but not our fight for the emancipation of humanity from the shackles of capitalism.

Some results: The Socialist vote in Latrobe has increased 100%. In Black Lick, Pa., Dr. Widdowson and his wife who ran for office on the county ticket, carried the town with an overwhelming big vote for the Socialists: You bet our tribe is increasing.

The young people Socialist Club of Black Lick, Pa., has over twenty-five members. They are all either high school students or students at Indiana—State Teachers College.

On my recent visit to Cleveland I had the pleasure of meeting Olga Vehar and Rose Sumrada, also their sisters and a few other comrades. Comrade Olga Vehar made a speech about E. V. Debs which I believe reached the bottom of everyone's heart. She and Rose Sumrada are

the nucleus of the Cleveland Club and are the most staunch Socialists I have yet met among young Slovenes. These two young radicals related some pranks they performed on some of the "conservative" Slovenes of St. Clair Ave. Yes indeed these girls do have that spirit to fight for Socialism. Keep it up! On with the fight!

Jane Fradel, Latrobe, Pa.

Choir Zarja to Celebrate 15th Anniversary

Fifteen years ago Zarja, the Socialist singing society of branch No. 27 JSF was organized in Cleveland. Through its fine work it became to be known as one of the best singing societies among the Slovenes in America. The past history of this singing club is filled with many hardships and heroic battles.

On Thanksgiving Day, November 26, we will be celebrating its fifteenth anniversary. A concert and a one act-comedy will be sponsored. Two other singing societies, Vojan a Bohemian Club, and Jadran of Cleveland will participate in the program. Miss Helen Krantz, from Detroit, Mich., will perform some acrobatic dancing. A dance with refreshments will follow the program. Admission tickets are 50c which includes your admittance to the evening entertainment.

Rose Sumrada, Cleveland, O.

Patriotic Promises

Much has been already written and discussed in regards to the present industrial and economic depression. Various plans of salvation have been advocated by political parties, union heads and financial wizards, better known as Capitalists.

Granting that plans of every description have been employed, has anything been attained to diminish poverty and misery of the unemployed? Very little, if any.

We have often been advised that we cannot have "Unemployment Insurance" nor the so-called "Dole System" because it is impractical and unAmerican to adapt such a plan of plain beggary. The full pledged American does not want to be unpatriotic, but a loyal supporter of his country and abide with its constitution. This would lead us to believe that it is patriotic for the people to die in starvation because they produced too much, rather than demand the necessities for a comfortable life which rightfully belongs to them.

It would seem that the depression and this large army of unemployed

would make people become a little more class conscious and study the prevailing economic conditions, its causes and those responsible for them and then apply a remedy that will cure it forever.

Reading, Pa., is a good example what can be brought about by administering the proper treatment to the cause of high taxes, power, water and light rates. It is to be regretted that people like to be swindled out of huge sums of money and don't seem to appreciate the savings the men who worked for their interest, had succeeded in bringing about. On election day they voted for Democratic - Republican combination and deprived the former administrators of their city affairs because they stand for low taxation, collective ownership etc. The Fusionists promised the people many things, among them beer as though that had much to do with this industrial crises. How is a hungry man going to enjoy a glass of beer if he even hasn't got money to buy food? Is not the unemployment problem of more serious nature? As long as the people will listen to "gold voiced" speakers who are merely backers of their political circus and propagate for the self interest of capitalism, there will always be depressions.

In the state of New Jersey the Democrats had a landslide. The Socialist Party sponsored mass meetings four nights a week with competent speakers addressing huge crowds. But the majority of the people don't want Socialism. When times get bad as they now are, Mr. Hoover and his gang are blamed and they certainly have the nerve to do so after hailing him as the "Great Engineer and the Peoples Choice."

Anton Turk, Elizabeth, N. J.

Roster of English Divisions of Branches JSF.

Branch No. 1, Chicago, Ill. — Secretary John Rak, 3639 W. 26th St. Meets every second Thursday of the month at the lower SNPJ Hall.

Branch No. 5, Johnstown, Pa. — Secretary Frances Langerholc, 518 Linden Ave. Meets every third Sunday of the month in the afternoon at the Franklin Boro Hall.

Branch No. 27, Cleveland Ohio. — Secretary Rose Sumrada, 1261 E. 59th St. Meets every second Thursday of the month at the SND on St. Clair Ave.

Branch No. 37 Milwaukee Wis — John Obluck 722 W. Washington St. Meets every second and fourth Friday of the month at the S. S. Turn Hall.

Branch No. 114 Detroit, Mich. — Secretary Agnes Oblock, 8683 Sherwood Ave. Meets every second Friday of the month at 116 W. 6 Mile Rd.

All secretaries are asked to report any changes of officers and meeting dates.

"SAVA"

Odsek soc. kluba št. 1

CHICAGO, ILL.

Koncert

V NEDELJO 29. NOVEMBRA

V DVORANI Č. S. P. S.

1126 WEST 18th STREET

Pričetek ob 3. popoldne.

I. DEL.

- 1.) "Dani so", Riva Mešan zbor
2.) Pozdravni govor, predsednik "Save" Frank Aleš
3.) "Triglav", Fleišman-Foerster Mešan zbor
4.) Kvintet, L. Zele, V. Žagar, A. Medved, C. Pogorelec, A. Garden.
a) "V slovo", Vouda.
b) "Hiša ob cest stoji", Zorko Prelovec.
5.) "Le pevaj", J. Laharnar Mešan zbor
6.) a) "Predica", G. Ipavec Ženski zbor
b) "Meglica", Bajuk
Sopran solo Anna Miško.
7.) "Svarilo", J. Laharnar Mešan zbor
Solistki, sopran Anna Miško, alt Anna Hribar.

II. DEL.

(Priredil za oder J. Muha.)

"NA TRAVNIKU"

Spevoigra.

OSEBE:

- Martinc, gospodar Andrew Miško
Janez, hlapec Anton Medved
Jože Anton Garden
Martin kosci Joseph Gerbaje
Matija Vinko Žagar
Marko, popotnik Anton Narobe
Anže, pastir John Rak
Rozika, dekla Mimi Omahan
Franca, grabljica Frances Vider
Milka, Anna Hribar

(Fantje in dekleta — zbor "Save".)
Pesmi spevoigre: 1. "Vrtimo"; 2. "Oj travca zelena"; 3. "Kaj pa dekle tukaj delaš"; 4. "Sem fantič z zelenega Štajerja"; 5. "Gor čez jezero"; 6. "V dolnici prijetni"; 7. "Po svetu drvi-jo"; 8. "Zdaj pogruntaj svet še to"; 9. "Naš maček je ljubeo imu"; 10. "Tih mrak"; 11. "Bog živi vse luštne ljudi"; 12. "Na svidenje".

Priroz se vrši popoldne na travniku. Zborovodja "Save" Jacob Muha. Na glasovir spremlja Mary Muha.

Vstopnina v predprodaji 50c, pri blagajni 75c. PO KONCERTU PLES IN PROSTA ZABAVA. Igra John Kochevarjev orkester.

ZNAK "ZAHVALNEGA DNEVA"

V četrtek 26. novembra bo Zahvalni dan. Vsako leto izda predsednik republike proglas, v katerem pripoveduje o bogastvih in blagostanju te dežele, in o hvaležnosti, ki smo jo dolžni stvarniku za prejete darove ter lepo življenje. Ljudski znak praznika je puran, katerega se po tradicionalnem običaju servira na zahvalnem obedu. Znak letošnjega zahvalnega dne pa bo v stotisočih družinah skromnejši obed, brez purana, a ljudje se bodo bržkone vseeno zahvaljevali, oziroma molili, če že ne radi zahvaljevanja, pa kar tako iz navade.

If you want to read unbiased, truthful news and editorials that have the welfare of the public as the first consideration, SUBSCRIBE TO

THE MILWAUKEE LEADER

The only English Socialist Daily in America

540 W. Juneau Ave. Milwaukee, Wis.

SUBSCRIPTION RATES: One year \$6.00—Six months \$3.00—Three Months 1.50

TO LEARN ABOUT PRESENT SOCIAL PROBLEMS READ UNEMPLOYMENT AND ITS REMEDIES

By HARRY W. LAIDLER

104 pages price 15c

Socialism

WHAT IT IS AND HOW TO GET IT

By OSCAR AMERINGER

32 pages price 10c

The A B C of Socialism

By FRED HENDERSON

16 pages price 10c

One Billion Wild Horses

By STUART CHASE

24 pages price 10c

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader

OFFICIAL ORGAN, S. P.

7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y.

One year \$2, half year \$1, three months 75c.

Literature agents! Send for the quantity prices.

SOCIALIST PARTY of AMERICA

2653 Washington Blvd. Chicago, Ill.

Fallacious Reasoning

A few months ago there was but little probability that any increase in income taxes would be made by the coming session of congress.

The situation has changed. The government has a deficit. Private charity has failed to take care of the unemployed, and government aid is imperative. The chances now are that there will be an increase in the taxes on the higher individual incomes. A strong effort will be made, by the recipients of such incomes and the administration, to shift the increase to the lower incomes and to impose nuisance taxes in the form of sales taxes.

The financial "authorities" make the claim that to the extent that taxes are imposed upon the receivers of large incomes, there is a diminution in the proportion of the national income available for productive purposes; and they say you can't have your cake and eat it too.

There is already too much money in so-called productive enterprise. These enterprises produce more than can be sold. To take some money from the parasites who own big blocks of stocks and bonds in these enterprises, and spend it in building projects, road making, and in other ways which these people please to call unproductive, would increase the purchasing power of great numbers of workers' families so that they could buy more products and start the machinery going again. The concentration of wealth in the hands of a few is a tremendous evil. This would tend to decentralize it a little bit.

Financial "authorities" can always be counted upon for fallacious reasoning.

The trouble with them is that they start from wrong premises and so they are bound to reach wrong conclusions.

—The Milwaukee Leader.

THE WORSE THE BETTER

An old infantile disease of the Socialist movement is the belief that "the worse the better for Socialism". That is, push the workers down to low depths of misery and they will prove a fertile ground for Socialist agitation. There is no evidence to support this. The worst slum sections of larger cities are generally supporters of capitalist reaction in politics. Unfortunate illiterates who live in these sections, as Marx once put it, generally serve "reactionary intrigue". Workers must have a general sense of economic grievance to respond to Socialist agitation but they can be pushed so low in the scale of life that in politics they will serve as shock troops of dirty politicians. In a period of social revolution they may serve some intriguing adventurer whose mastery of the art of demagoguery will appeal to those lacking class consciousness and who have been trained in the various methods of stealing elections.

—The New Leader.

GO AFTER MORE

Organized labor, as at present constituted, is the helpless victim of industrial forces. It cannot make jobs and in a crisis its impotency undermines the faith of the membership.

At the present time, with millions of workers unemployed and destitute, the labor union is not only unable to furnish jobs, but cannot furnish support. Its very feebleness drives its supporters to despair.

Organized labor should not be satisfied with an industrial system which takes from the worker all control of the opportunity to produce wealth. To change such a system should be one of the fundamental tenets of the labor movement.

Unfortunately, the practical leaders of the labor movement are willing to let the control of industry legally lie in the hands of the capitalists and endeavor by persuasion or coercion to secure an opportunity to earn a living.

The right to work and produce should be as sacred as life itself, and organized labor should emblazon on its banner an uncompromising fight to establish this right. Private ownership and control of the means of production saps the power and undermines the independence of labor. It truly establishes a system of serfdom.

The labor union is an adjunct of the capitalist system, but it should also be a militant adversary of it, and should constantly strive to secure not only contemporary benefits but a fundamental change as well.

—Minnesota Union Advocate.

"On the Mend"

We don't know whether or not business is on the mend, but it is pretty certain a lot of our citizens are sitting on patches.—Clark S. Hobbs.

The advisability of holding inter-city debates was clearly demonstrated in Detroit, Mich., last Saturday evening where the Chicagoans expounded the theory of force in preference to peaceful legislation to attain Socialism. The debate was of trifling merit. First, it was a means of gathering a large number of comrades and sympathizers. Second, it afforded us a good opportunity to give the audience a practical lesson on Socialism, and last, it gave the participants an opportunity to study and learn Socialism from a closer position. We from Chicago were especially pleased to witness such a fine attendance and receive so fine a reception. This has given us increased courage and enthusiasm to present our case more strongly. A return engagement is being booked. When the Detroiters come here, we hope to be able to reciprocate. Others will, no doubt; write more about the debate itself.

Our members and friends must be reminded again about the sale of tickets for Sava's concert on Sunday, Nov. 29. It is not enough merely to attend, yourself. It is urgent that we all do our part to advertise the concert well, by talking concert to all you meet. The usual program will embody a variety of songs and scenes and deserves to receive the support of everyone. We can well draw a lesson from others. They talk, write and push the concert with all the vigor imaginable.

Reading's Labor Advocate comes in for its share, of the credit for the brilliant fight our comrades have been making. The spirited articles, editorials and comments appearing regularly stimulate the abundant supply of energy in the comrades to carry on their uphill battles. Socialism would never be so strong in Reading without the Advocate. And though we never hear any demand for praise from it, the Advocate carries on modestly but with force. All of the election issues those prior as well as those following, deserve to be commended.

Theodore Dreiser selected a committee to investigate conditions in the coal fields of Harlan, Ky. For several weeks prior to his visit newspapers carried stories of his intended investigation. The committee went, investigated, procured its evidence and returned after several days of fact finding. It is understood that the rulers of Kentucky, that is the coal barons, do not want the outside world to know what is going on in their mining camps. These coal barons not only own the miners and property but also control the public officials. They know that any report allowed to go thru their agents covers only what they want the world to know. These barons also knew that any group of men connected with Mr. Dreiser would be intelligent enough not to discriminate, nor would such a group issue any false reports. The question arose then how could they prevent Dreiser's people from investigating. They found no means to stop them but have alighted upon the idea to defame Dreiser and his group and switch the subject matter from the investigation to some immoral act. The public likes to read scandal. Especially if the stories can be diverted into immorality. So they framed up Dreiser and another lady and now they have played the newspapers with accounts no one has witnessed and which are untrue.

What is being done to Mr. Dreiser is nothing new in Kentucky. Had Mr. Dreiser been a coal miner the sheriffs or thugs might have used their clubs and guns to beat him and in that way make him forsake the investigation. That sort of rot has been going on in Kentucky for a long time. The coal operators are supreme. No one there, dares to raise a cry against them, for they never get a second chance. That's why coal miners are being killed by thugs and criminals. That's why there is no justice for the laborer. And any system that is capable of doing that is also capable of worse atrocities.

Armistice day in America was observed last Nov. 11. From the children in the schools to the big industrial barons, everybody, commemorated the ending of the worlds awfullest debauchery. One could not help but be moved by the patriotic ardor of the speakers. And if you paused, to think a moment and ask

yourself, what might the 13,000,000 dead souls, strayed out on the battle field, say to this, were they able to arise? You cannot help but think that it was the biggest crime ever perpetrated. And now we are glorifying those who left everything on the battlefield, to prepare other mortal souls to do the same. Where is that which they call humanity?

They say that some of the boys of Uncle Sam have been called to China to defend the interests of the U. S. What kind of interests? Why don't you know that the big bankers have some of their money invested in China and are liable to suffer monetary losses unless Uncle Sam's boys can protect China. The boys are not going there to protect Uncle Sam's interests, they are going there to protect the interests of the exploiting, greedy bankers who would rather risk their investments in China than to operate some industry in this country. It is more profitable in China.

Long On Ears

We don't earn enough to buy the goods we make and need. Let's loan our money to Europe so it can buy the goods we need.

To sum up: there is too much coal and not enough heat; too much food and not enough to eat; too many steers and not enough steaks; too many hogs and not enough pork; too much to do and not enough work; too many hands for the mouths to feed; too many shoes for barefooted feet; too much want from wealth and power; too many months and days and hours.

In short, to end this sad refrain, we're long of ears and short in brain.

Honestly, folks, don't you think we're an awful bunch of nuts? Sure, we're civilized and all that, but tell me what would you think of a parcel of wild men who had shot more buffaloes, deer and turkeys than they could eat and then laid down to starve on account of unemployment brought about by the over-production of food? —American Guardian.

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

On Sunday November 29 the singing society Sava will give their annual Fall concert at the CSPS Hall, 1126 W. 18th St. The program will consist of classical and folk songs. Some of the old timers of the choir remarked that it will be one of the best performances Sava has ever staged. And they know it. The committee as well as the singers have worked hard in the past months and are determined to make it a joyful afternoon for the listeners. The admission price has been reduced to 50c in advance and 75c at the door, thus enabling the Slovenes of Chicago a two and half hour program at a small cost. A dance will follow the program.

The Family Almanac for 1932 is now ready for distribution. On page 6 of this issue an ad gives the complete analysis of its contents. Branches and lodges not having as yet sent in their orders are asked to do so as soon as possible. Co-operation on the part of everybody in dispatching this book will give it a wider circulation.

Among our solicitors for subscriptions, comrade Anton Vicič in Cleveland has been very successful. Each week new Cleveland readers for the Proletarec are added to the mailing list. Recently comrade Snoy of Bridgeport visited Imperial, Pa., and has met with favorable results. In Milwaukee, Wis., and Detroit, Mich., comrades Jacob Rozic and John Zornik see to it that all subscriptions due are renewed. The work and results these comrades have made should inspire others in different localities to do the same; and no doubt with little effort much could be accomplished in bringing the message of Socialism before a larger number of readers.

After a short business meeting of the English Division of branch No. 1 JSF Chicago, comrades Oscar Godina and yours truly gave a brief report on the recent elections held in different states and the activities of the YPSL of Chicago. For the next meeting arrangements will be made to have a speaker give a short talk on some interesting subject and a social to follow.

A mass meeting for the Kentucky miners who are charged with murder will be held Sunday November 22 at 8 P. M. at the Workmen's Circle Labor Lyceum on Kedzie and Ogden Aves. Comrade Dr. R. B. Green, a prominent Socialist, John Caraker, secretary of the Proletarian Party and Herbert Mahler, secretary of the General Defense Committee will be the speakers. All are invited to attend. The admission is free.

The recently formed English branch in Kenmore-Barberton, O., is promising to be one of the liveliest groups among our young Socialists. At the last meeting held Nov. 4 at the S. N. D. in Kenmore they initiated four new members. Altho only a few weeks old the branch already has 21 enthusiastic boys and girls. We use the word enthusiastic advisedly, for at this meeting they decided on a membership campaign the goal of which is 100 members before this year is over. Go to it our comrades of youth and deed! This indeed is a challenge to all the rest of us.

In Cleveland, Ohio, the Socialist singing society Zarja will celebrate their fifteenth anniversary on Thanksgiving Day November 26 with a concert at the Slovene National Home. Several choirs will participate. The committee cordially invites

Luring The Jobless With False Hopes

A San Francisco paper recently printed a dispatch, saying that 4,000 cotton pickers were needed in the Imperial valley. Exactly two days later the same paper printed another story, saying that no help was needed there.

The subscriber who sent in the two clippings added a note of his own, saying that in another case only 24 hours elapsed between "news" that 1,000 men were wanted in a certain region, and that none was wanted.

Few people realize the wanton cruelty of such misrepresentation at a time like this. Workless men hitch-hik or ride the blinds, sometimes for hundreds of miles, to get to the new promised land where jobs are to be had. They arrive to find either that the whole story is false, or that the jobs have been filled long before.

The bitterness which such disappointment causes is past measuring. Even worse are the cases in which men beg or borrow to pay the fee of an employment agent, and find, after making their way to the appointed place, that the whole thing is a fake.

It is adding insult to injury to ask a jobless man to pay for the chance to work, or to feed him with false information as to where work may be had. The most complete system of public employment exchanges, federal, state and municipal, would not have found jobs for all during the present depression; but, at least, it would have saved them much suffering.—Labor.

Thirty-three Unemployment Insurance Bills

Thirty-three bills proposing state systems of compulsory unemployment insurance were introduced in 17 state legislatures during the 1931 sessions. States in which unemployment insurance legislation was proposed were California, Colorado, Connecticut, Illinois, Indiana, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Missouri, New York, North Dakota, Ohio, Pennsylvania, Washington and Wisconsin. Bills in the majority of these states were based on the American plan for unemployment reserve funds which was the tentative draft of an act submitted as a basis for state legislation by the American Association for Labor Legislation. Senator Robert F. Wagner similarly introduced in congress a bill providing for federal assistance to states setting up systems of unemployment insurance. Although none of the proposed legislation was enacted into law, a great deal of favorable publicity has resulted from the consideration given these measures.

Legislative committees to study unemployment insurance were provided for in California, Massachusetts, New York, Ohio, Oregon and Wisconsin. A United States senate committee for this purpose has also been appointed.—American Labor Legislation Review.

Ideal Jurors

A millionaire is in the dock, accused of stealing more millions. Twelve poor devils are chosen by selective draft to hear the testimony and render verdict. Their chief qualification is that they never had heard, smelled of read anything about the case, meaning that they are either liars or a parcel of boneheads to start with.

But a hundred million are to be tried. A hundred million have more eyes than 10,000 flies, longer ears than a herd of Missouri mules and a finer scent than all the bird dogs and coon hounds in the country.

Private detectives are employed by the hundred million and what mortal being (outside of myself) is there who hasn't some skeleton in his closet?

Juror Number One.—Happy married, father of a family, tenor singer in a church choir, left a little girl with a little boy in Texas in the long ago.

Juror Number Two.—Also married, loves the maid servant of his neighbor.

Juror Number Three.—A dignified bank cashier, backed the wrong horse and been juggling the books ever since.

Juror Number Four.—Is afflicted with a spouse who is pestering him for a car a block long—when he hasn't paid for his Ford yet.

Juror Number Five.—It troubled about a \$300 note due tomorrow and is too busy occupied with calculating how many \$300 notes a hundred million would pay.

But why go on? No need to scare, bluff, coerce or bribe 12 men in a jury box when one will be enough to hang 11 and even Christ had one Judas among His hand-picked disciples.

The only safe way to select 12 men, good and true, when a hundred million are to be tried is to choose them from the life termers at the nearest penitentiary. The family skeletons of these gents are already exposed and aired. Their reputations are in no danger of being tainted. They at least can solemnly swear to never having read anything about the case without stamping themselves as mush-headed morons.

And, best of all, since misery loves company and even the lowest of us have a hankering for good company their predilections may be all in the direction of choosing a millionaire life companion. Anyway, something has to be done about \$30 a week men trying these hundred million dollar men—else our penal institutions will soon degenerate into poor houses and workmen's homes.—The American Guardian.

Starvation Wages

Wages as low as 3 and 4 cents an hour are being paid on state highway contracts in South Carolina, according to President L. E. Brookshire of the South Carolina Federation of Labor.

Laborers working 14 and 16 hours a day receive as little as 50 cents for the day's work. The minimum wage scale for state highway contracts call for from 10 to 20 cents an hour, but this minimum was repealed on complaint of the contractors that it was "too high", and wages have since dropped to the present starvation level.—Cleveland Citizen.

THE DEBTOR'S PRISON—1931

Reprinted From the Milwaukee Leader.